

AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

Lasten mielen hyvinvoinnin tukeminen arjessa – uutta osaamista täydennyskoulutuksella

Riikka Ketonen, Säde Siljamo ja Eija Söderlund (toim.)

Laurea-ammattikorkeakoulun erillisjulkaisu 2023

Copyright tekijät & Laurea-ammattikorkeakoulu

CC BY-SA 4.0, pl. kuvat

Kuvapankkien kuvat kuvapankkien lisenssien mukaan,
muut kuvat all rights reserved.

Kannen kuva: Divvy Pixel on Pixabay

ISBN: 978-951-799-696-9

**Riikka Ketonen, Säde Siljamo
ja Eija Söderlund (toim.)**

**Lasten mielen
hyvinvoinnin tukeminen
arjessa
– uutta osaamista
täydennyskoulutuksella**

AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

SISÄLLYSLUETTELO

Lasten mielen hyvinvoinnin tukeminen arjessa /

Riikka Ketonen, Säde Siljamo & Eija Söderlund

LASTEN MIELEN HYVINVOINNIN TUKEMINEN:

MENETELMIÄ KÄYTÄNTÖÖN 4 OP. KEHITTÄMISTEHTÄVÄN POSTERIKOONTI

Huomaa hyvä! / Erja Merinen

Lapsen kokemus osallisuudesta ja vaikuttamisesta / Terhi Väätäinen

Pisarapuuttumisen malli / Nina Parviainen

Tunnelintu, elämyksellistä tunnekasvatusta lapsille / Leena Paajanen

Pikkuli / Heini Tuominen

Rauhoittumispaikka Sopukka / Sirpa Lehtinen

Tunnetaitojen tukeminen lastenkirjallisuuden avulla / Saara Marvala

Lasten tunne- ja kaveritaidot / Margit Meriläinen

Hyvän mielen huone Pippapaapo / Kaisa Mikkola

Laulupiirtäminen / Maria Ahokas ja Pia Mustonen

Laulupiirtämällä ryhmäksi / Virpi Mäkelä

Musiikki ja lapsen mielen hyvinvointi varhaiskasvatuksessa / Sari Tuomarmäki

Haastavien tilanteiden harjoittelu pöytäteatterin avulla / Hanna Järvinen

Vuorovaikutuksen tukeminen ja mallittaminen kotileikissä / Saija Huotari

Ihmettelevä läsnäolo / Anna Toivari

Olet tärkeä sellaisena kuin olet! - Supersankari ja heidän piilevät taitonsa / Heidi Heino

Kummi-Kaveri toiminta osana ryhmäytymistä / Minna Hyttinen

PIKI-Toimintamalli / Hannele Villikka

TunneTutustu-leikki / Kaisla Hasu

Supersankarikorttien käyttö aggressiivisesti käyttäytyville lapsille / Niina Pylvänäinen

Mahtisusi-tunnekortit tunteiden sanoituksen apuna vuoropäiväkodissa / Janita Tiainen

Miltä näytän kun olen iloinen? Kun olen vihainen, miltä näytän? / Laura Helin

Tunteet pelissä / Niina Virta

Pipityyny lohduntuojana / Helena Lehto

Toiminnallinen menetelmä: tunteelliset taidekortit / Jutta Malinen

AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

Lasten mielen hyvinvoinnin tukeminen arjessa

Riikka Ketonen, Säde Siljamo ja Eija Söderlund

Lapsuuden kasvuolosuhteet luovat perustan mielen hyvinvoinnille aikuisuudessa. Lasten tunne- ja sosiaaliset taidot, vertaissuhteet sekä osallisuuden ja turvallisuuden kokemukset lisäävät hyvinvointia ja ehkäisevät sekä yksilö- että yhteisötason ongelmia. Lapsistrategian (2021) mukaan varhaiskasvatusta tulee kehittää lasten hyvinvointia ja tunnetaitoja vahvistamalla. Lasten mielen hyvinvoinnin tukeminen varhaiskasvatuksen arjessa -hankkeen (2022–2023) tarve nousi Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin ja perusteiden suosituksista (2018), missä korostetaan henkilöstön sensitiivisyyttä huomioida lasten emotionaaliset ja kognitiiviset tarpeet. Lähtökohtana hankkeelle oli myös Kansallinen mielenterveysstrategia ja itsemurhien ehkäisyohjelma vuosille 2020–2030 (STM 2020), jonka yhtenä painopisteenä on lasten ja nuorten mielenterveyden rakentuminen arjessa. Lisäksi varhaiskasvatussuunnitelma (VASU) velvoittaa henkilöstöä lasten hyvinvointia edistävien elämäntapojen ohjaamiseen, sisältäen tunnetaitojen kehittämisen osana laaja-alaista osaamista (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022).

Opetushallituksen rahoittamassa ja Laurea-ammattikorkeakoulun toteuttamassa hankkeessa tarjotun täydennyskoulutuksen tarkoituksena oli vahvistaa kasvatushenkilöstön osaamista ja valmiuksia edistää lapsen mielen hyvinvointia ja tunnetaitoja sekä kehittää varhaiskasvatuksen yhteisöllistä ja turvallista toimintakulttuuria. Koulutuksessa syvennettiin varhaiskasvattajien osaamista lapsen mielen hyvinvoinnin perusteista, tunne- ja itsesäätelytaidoista, vuorovaikutuksesta ja sosiaalisten suhteiden merkityksestä. Koulutuksessa osallistujat saivat tietoa ja menetelmäosaamista lapsen tunne- ja sosiaalisten taitojen tukemiseen. Koulutuksessa vahvistettiin osallistujien mentalisaatiotaitoja ja reflektiivistä työtettä sekä harjoiteltiin erilaisia lapsiryhmässä sovellettavia menetelmiä. Mentalisaatiolla tarkoitetaan henkilön kykyä pohtia omaa ja toisen ihmisen kokemusta ja näkökulmaa (Pajulo, Salo & Pyykkönen 2015). Koulutukseen sisältyi myös haastavien vuorovaikutustilanteiden harjoittelua myönteisen käytöksen tukemisen keinoin.

AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

Täydennyskoulutuksen tavoitteena oli vahvistaa kasvatushenkilöstön tietoa ja taitoa tiedostaa lapsen mielen hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä, tunnistaa ja kunnioittaa lapsen erilaisia tunnetiloja sekä kykyä tukea lapsen tunne-, itsesäätely- ja sosiaalisten taitojen kehittymistä positiivisin keinoin. Hankkeeseen liittyi omassa työpaikassa tehty kehittämistehtävä, josta tuotettiin posterit. Osallistujien postereista koostettiin tämä julkaisu.

Laurea-ammattikorkeakoulun (2023) järjestämä täydennyskoulutus Lapsen mielen hyvinvoinnin tukeminen varhaiskasvatuksen arjessa on yhteensä 10 opintopisteen laajuinen kokonaisuus. Koulutusosiot sisälsivät itsenäisesti opiskeltavia verkko-opintoja, verkkotapaamisia, työpajapäiviä sekä erilaisia tehtäviä, joita koulutettava soveltaa omalla työpaikallaan. Koulutettava suorittaa koulutuksessa kaikki osiot. Koulutuksessa hakukriteerisessä edellytettiin, että koulutettava toimii koulutuksen aikana varhaiskasvatuksen tai esiopetuksen tehtävissä. Koulutukseen osallistuminen ei edellyttänyt aiempaa osaamista aiheesta. Koulutukseen valittiin 60 hakukelpoista osallistujaa ilmoittautumisjärjestyksessä. Koulutus ajoittui vuoden 2023 ajalle (26.1-26.10.2023).

Tässä julkaisussa kuvataan koulutuksen loppukyselyn tulokset sekä esitellään koulutettavien kehittämistyönä tuottamat posterit. Kehittämistehtävässä koulutettava tunnisti kehittämistarpeen omassa työssään ja teki suunnitelman, missä kuvasi ja perusteli kehittämistehtävän tarpeen ja tavoitteet lapsen mielen hyvinvoinnin tukemisen näkökulmasta. Koulutettava laati myös omat tavoitteet tehtävälle sekä omalle ammatilliselle kehittymiselleen. Tämän jälkeen koulutettava valitsi menetelmän, jota sovelsi omassa käytännön työssään. Lopputuotoksena koulutettavat tuottivat posterin kehittämistehtävän toteutuksesta. Posterissa kuvataan lyhyesti menetelmä, toteutus ja palaute.

AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

KOULUTUKSEN LOPPUKYSELY

Loppukyselyn tarkoituksena oli saada tietoa ja palautetta täydennyskoulutuksesta. Tavoitteena oli selvittää, millaista osaamista koulutettavat ovat saaneet ja miten koulutettavien osaaminen on kehittynyt ja päivittynyt täydennyskoulutuksen aikana. Lisäksi tavoitteena oli saada tietoa millaisena koulutettavat ovat kokeneet koulutuksen sisällöt ja menetelmät. Palautteen pohjalta on mahdollista kehittää seuraavia opetushallituksen rahoittamia täydennyskoulutuksia.

Tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

- Miten osaaminen on vahvistunut täydennyskoulutuksen aikana?
- Millaisena opiskelijat ovat kokeneet koulutuksen sisällöt ja menetelmät?

Loppukysely lähetettiin kaikille Lapsen mielen hyvinvoinnin tukeminen varhaiskasvatuksen arjessa - täydennyskoulutukseen ilmoittautuneille (N= 97). Kysely toteutettiin 26.10. – 2.11.2023 Forms-ohjelmalla.

Aineisto analysoitiin Forms- ohjelmalla. Loppukyselyn vastaukset analysoitiin suljettujen kysymysten osalta kuvailevin määrällisin menetelmin sekä avoimien kysymysten suhteen sisällön luokittelulla.

Loppukyselyyn saatiin Laurean tutkimuslupa. Tutkimuksessa saatuja tietoja käytettiin vain tutkimustarkoitukseen (Burns & Groove 2009; TENK). Kyselyyn vastaaminen oli vapaaehtoista eikä vaikuttanut koulutuksen arviointiin. Kyselyllä saatu aineisto käsitellään yhtenäisesti eikä yksittäisiä vastaajia voida tunnistaa.

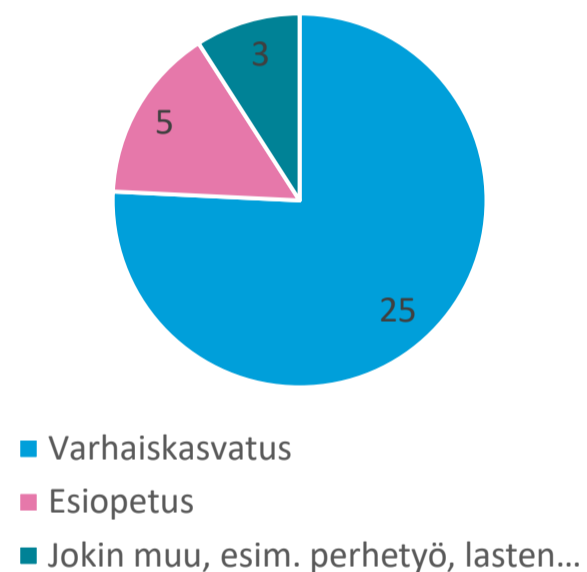
LOPPUKYSELYN TULOKSET

Vastaajien taustatiedot

Koulutus herätti paljon kiinnostusta ja hakijoita oli kaikkiaan 97. Osa hakijoista perui osallistumisensa ennen koulutuksen alkua ja lopulta kaikki halukkaat valittiin koulutukseen mukaan. Koulutukseen valittiin 70 koulutettavaa, joista ensimmäiseen Zoom-verkkotapaamiseen osallistui 52. Heistä 38 suoritti opinnot loppuun saakka. Loppukysely lähetettiin kaikille koulutukseen hakeneille ja loppukyselyyn vastasi 35 koulutettavaa (N = 35). Vastaajista neljä oli keskeyttänyt opinnot.

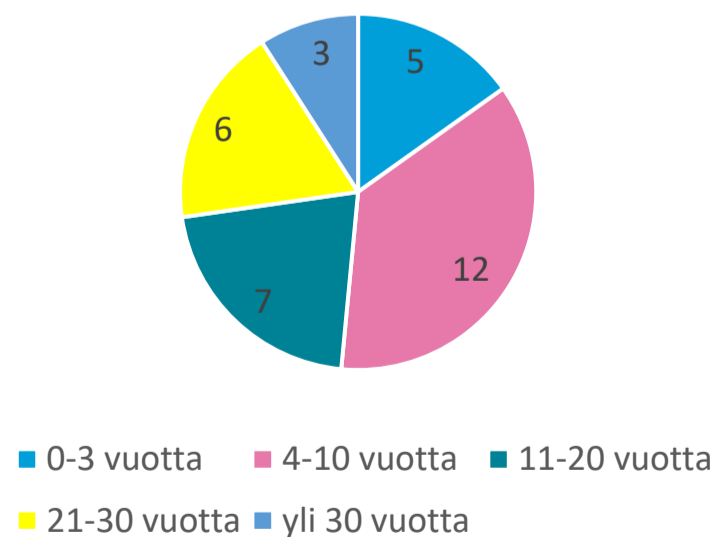
Koulutuksen keskeyttäneet opiskelijat (n=4) vastasivat taustatietojen lisäksi avoimeen kysymykseen: ”Kuvaa alle keskeyttämisen syytä” eivätkä vastanneet muihin koulutukseen liittyviin väittämiin tai avoimiin kysymyksiin. Keskeyttämisen syyt liittyivät omaan elämäntilanteeseen, ajankäytön priorisointiin, sairastumisiin sekä haasteisiin osallistua webinaareihin ja työpajoihin. Keskeyttäneet koulutettavat kokivat koulutuksen aiheet ja teemat mielekkäinä ja tarpeellisina. Kuvassa 1 ja 2 on nähtävillä kaikkien vastaajien työympäristöt sekä työkokemuksen pituus.

Missä ensisijaisesti työskentelet? (n=31)

Kuva 1. Vastaajien työpaikat.

Kuinka pitkä työkokemus sinulla on? (n=31)

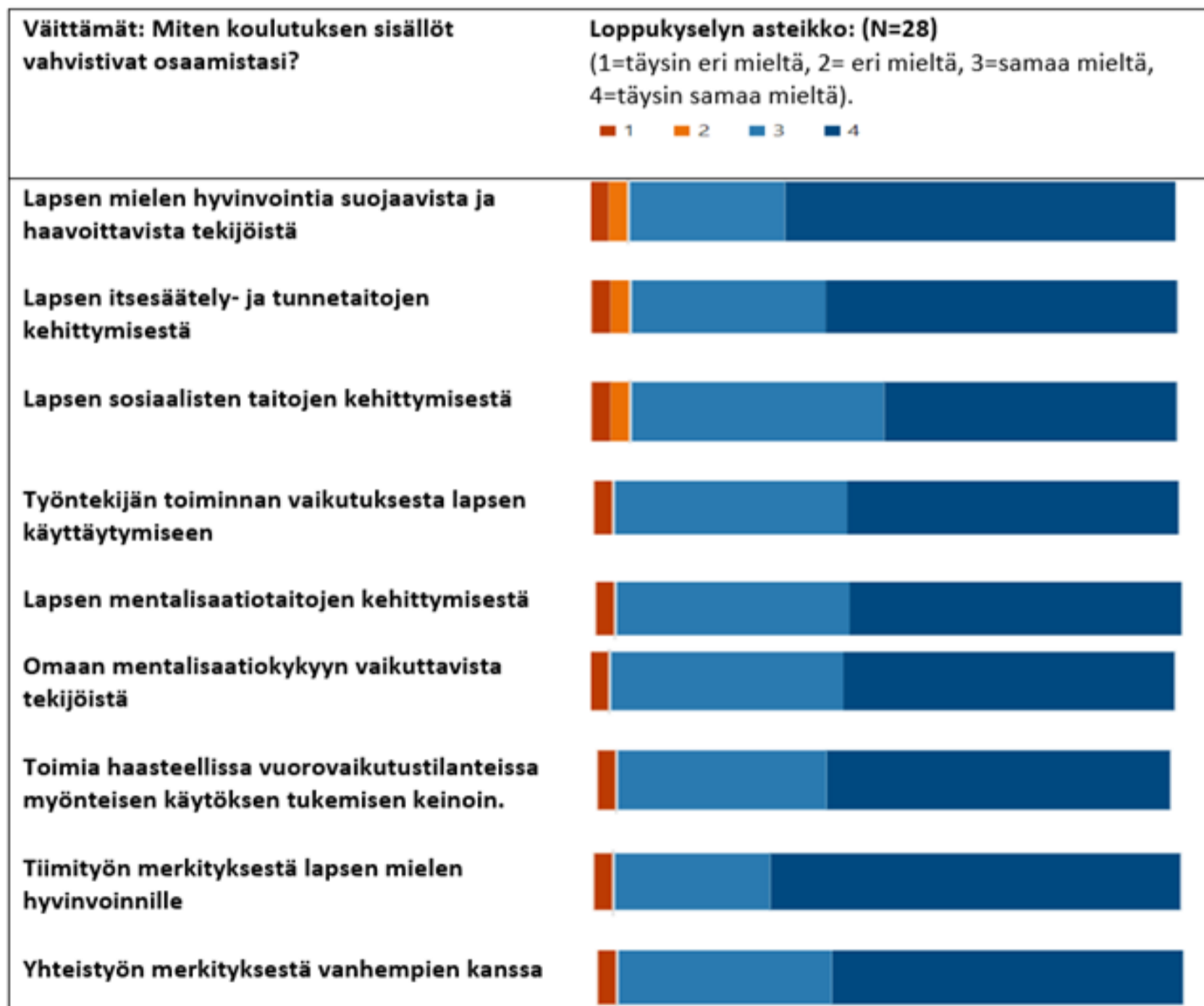

Kuva 2. Vastaajien työkokemus.

Koulutettavien osaamisen vahvistuminen

Koulutuksen loppuun saakka suorittaneet (n=31) vastasivat kyselyn kaikkiin vastausvaihtoehtoihin. Kaikki vastaajat olivat joko täysin samaa mieltä (n=26) tai samaa mieltä (n=5) siitä, että koulutus oli tarpeellinen.

Koulutettavat arvioivat koulutuksen sisältöjen vahvistaneen osaamistaan lasten mielen hyvinvoinnin kaikilla sisällöllisillä alueilla. Vastaajista lähes kaikki vastasi väittämiin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä. Vain kaksi vastaajaa vastasi täysin eri mieltä tai eri mieltä. Kuvassa 3 on tarkemmin havainnollistettu koulutettavien vastaukset yksittäisiin väittämiin

Kuva 3. Vastaajien arviot, miten koulutuksen sisällöt vahvistivat osaamista lapsen mielen hyvinvoinnin tukemisessa

AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

Koulutettavien oman osaamisen vahvistuminen

Koulutettavat kuvasivat oman osaamisensa vahvistuneen kolmella osa-alueella. Nämä olivat tietoperusta ja ammattitaito, menetelmäosaaminen sekä työntekijän reflektointitaidot.

Koulutettavat kuvasivat, että heidän aiempi tietoperustansa ja ammattitaitonsa vahvistuivat ja he saivat myös uutta osaamista ja tietoa koulutuksen myötä. Tietoa syvennettiin erityisesti lapsen mielen hyvinvoinnista ja tunnetaitojen tukemisesta uusimman tutkimustiedon avulla. Vastaajat kuvasivat muun muassa olevansa arjen tilanteissa paremmin läsnä ja sensitiivisiä lapsen tarpeille sekä lisänneensä tunteiden sanoittamista. Lisäksi vastaajat rohkaistuivat heittäytymään tilanteisiin lapsilähtöisesti ja osallistamaan lapsia toimintaan. Vastaajat saivat oivalluksia myös huumorin ja naurun merkityksestä kasvatustilanteissa.

Koulutuksen myötä vastaajat saivat erilaisia, konkreettisia menetelmiä ja keinoja arjen työhön. Koulutettavat kokivat saaneensa keinoja toimia haastavissa vuorovaikutustilanteissa, myös eri tavoin kuin aiemmin. Tämän myötä valmiudet kohdata haastavasti käyttäytyviä lapsia lisääntyivät. Koulutus antoi välineitä tukea lasta myönteisen kasvatuksen keinoin.

Vastaajat kokivat, että empaattisuus ja mentalisaatiokyky lapsia sekä perheitä kohtaan vahvistui. Koulutettavat kuvasivat luottamuksen perheiden kanssa toimimiseen lisääntyneen, mikä näkyi muun muassa rohkeampana keskusteluna perheiden kanssa.

”Osaan toimia haastavissa ja kuormittavissa tilanteissa pitäen mielessä oman tunnemittarin sekä lapsen näkökulman.”

Koulutettavat toivat vastauksissa esille, että he ovat oppineet refleктоimaan omaa käyttäytymistään ja toimintatapojaan lasten kanssa. Vastaajat kuvasivat, että haastavissa tilanteissa he ovat pystyneet entistä paremmin miettimään omaa tunnekkäyttäytymistään ja muistamaan samanaikaisesti myös lapsen näkökulman. Lisäksi he kuvasivat, että kasvoivat ihmisinä ja heidän ymmärryksensä lapsen asemaan asettumisesta lisääntyi. Koulutus antoi paljon uusia oivalluksia sekä mahdollisti syvällisemmän oman itsensä ja toiminnan tarkastelun.

”Ihanasti sain kääntyä sisäänpäin ja tarkastella itseä rehellisesti, miten siellä työn parissa toimin.”

AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

Koulutuksen hyödyt työyhteisölle

Koulutettavat kuvasivat saaneensa tietoa, jota jakamalla he lisäsivät myös tiimin tietoisuutta lasten mielen hyvinvoinnista. Tieto otettiin yleensä positiivisesti vastaan työyhteisössä. Koulutuksen myötä tietoisuus erilaisista lasten mielen hyvinvointia tukevista materiaaleista ja menetelmistä lisääntyi ja niitä pystyi soveltamaan omassa työyhteisössä varhaiskasvatuksen toiminnan suunnittelussa. Vastaajat kokivat, että koulutuksen myötä heidän omat toimintatapansa työyhteisössä muuttuivat vielä enemmän lapsen tunteita huomioivaksi. Itse esimerkkinä toimimalla saatettiin herätellä koko työyhteisön toimintakulttuuria lapsilähtoisemmäksi. Uudet oivallukset antoivat mielekkyyttä ja motivaatiota koulutettavien työssä käymiseen. Koulutettavat kokivat, että koulutuksen myötä heidän omat voimavaransa ja työhyvinvointinsa vahvistuivat.

”Koulutus avasi silmiä katsomaan omaa työtä ja työyhteisöä.”

AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

Koulutettavien palaute pedagogisista menetelmistä ja koulutuksesta

Avoimien vastausten perusteella koulutettavat kokivat koulutuksen tarpeelliseksi ja käytännönläheiseksi. Erityisesti työpajat- ja verkkotapaamiset koettiin toimivina ja mielekkäinä. Työpajoja pidettiin mielekkäinä, koska silloin pääsi käytännössä kokeilemaan erilaisia menetelmiä ja vaihtamaan mielipiteitä ja ajatuksia muiden koulutettavien kanssa. verkkotapaamisissa oli helpompi keskustella ja olla aktiivinen, kun oli tavannut muita koulutettavia kasvokkain.

Verkkotapaamisiin sisältyvät luennot koettiin motivoivina ja oppimista edistävinä. Verkkotapaamiset koettiin vuorovaikutuksellisia ja aktivoivina. Vastaajien mukaan luennoitsijat olivat hyviä ja luentojen aiheet olivat monipuolisia. Luennot lisäsivät koulutettavien tietopohjaa ja antoivat oivalluksia ja vahvistusta oman työn tekemiseen. Koulutettavat toivat esille, että kouluttajien lämminhenkinen kohtaaminen ja positiivisuus välittyi läpi koulutuksen. Koulutettavat kokivat tullessa aidosti kohdatuksi ja kuulluksi. Canvas-oppimisympäristön ja siellä olevan materiaalin koettiin vahvistavan oppimista, koska niihin pääsi tutustumaan myöhemmin lisää ja materiaaleja oli mahdollista tallentaa itselleen. Koulutusosioiden aihealueista oli riittävästi tietoa ja niitä käsiteltiin tarpeeksi syvällisesti, ei vain pintaraapaisuna.

Tehtävät koettiin mielenkiintoisina ja niiden avulla pääsi myös haastamaan itseään. Vastauksissa ei tullut esiin juurikaan kehitettävää tai negatiivisia huomioita. Muutamat vastaajista kokivat koulutuksen työmäärän isona, mutta mielenkiintoisena.

”Vuorovaikutuksellisuus etäilystä huolimatta, laadukkaat luennoitsijat ja hyvä kokonaisuus.”

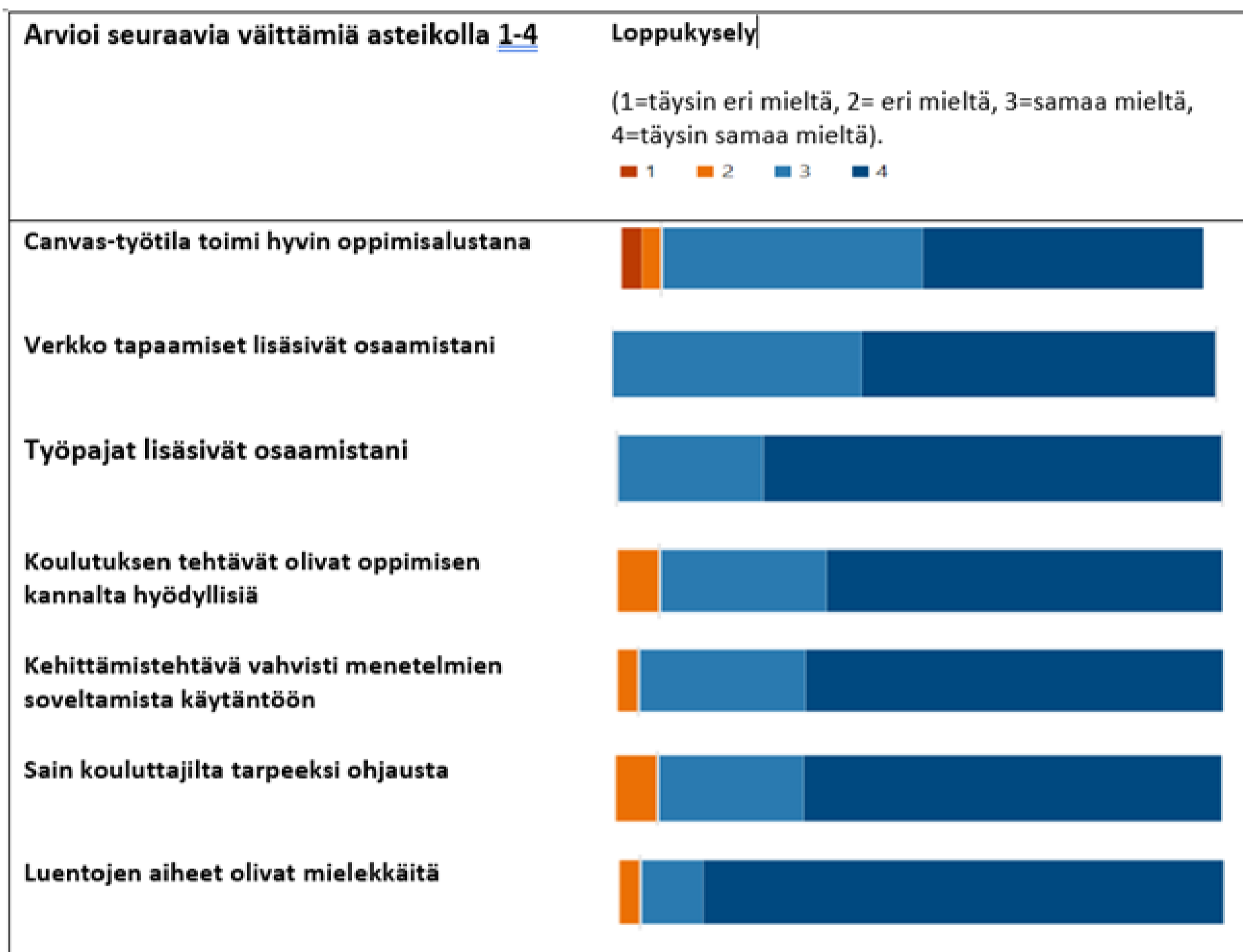
”Opettajat mukavia ja ihanan kannustavia ja positiivisia.”

”Rauhaisa tunnelma päivittää osaamista.”

”Pidin kaikista osa-alueista eli oli hyvin organisoitu.”

Koulutettavien palautteessa nousi esiin vertaistuen merkitys koulutuksen aikana. Vastaajat kuvasivat, että koulutuksessa tapasi samanhenkisiä ihmisiä ja sai muodostettua uusia verkostoja. Vertaistuki auttoi myös opinnoissa ja tehtävissä etenemisessä.

Seuraavassa kuvassa (kuva 4) on nähtävillä, koulutettavien vastaukset koulutuksen tarpeellisuutta ja pedagogisia menetelmiä koskeviin väittämiin.

Kuva 3. Opiskelijoiden arviot koulutuksen pedagogisista menetelmistä.

AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

Koulutettavien toiveet jatkokoulutukselle

Avoimien vastausten perusteella koulutettavat toivoivat jatkossa lisää samankaltaisia koulutuksia lapsen mielen hyvinvoinnin tukemisesta. Toiveena oli saada vielä syvällisempää koulutusta lapsen kehityksestä sekä tietoa, miten toimia haastavien lasten ja perheiden kanssa sekä konkreettisia esimerkkejä päiväkotiarjesta. Koulutettavat toivovat myös koulutusta osallisuuden tukemisesta, musiikin sekä kulttuurin ja kielen vaikutuksesta lapsen mielen hyvinvointiin sen tukemiseen. Lisäksi he toivoivat toiminnalliseen pedagogiikkaan sekä tiimityöskentelyn merkitykseen lapsen hyvinvoinnille.

”Tämän koulutuksen anti on sellainen, jota voisin vain kuunnella ja vahvistaa kerta toisensa jälkeen”

AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Koulutuksen ajoittuminen lähes koko vuodelle oli ajallisesti riittävän pitkä ja mahdollisesti hyvin ammatillisen kasvun prosessin osallistujille. Koulutettavat kuvasivat ymmärryksensä oman toimintansa merkityksestä lapsen mielen hyvinvoinnille kehittyneen. He kokivat myös reflektiivisten taitojen vahvistuneen koulutuksen aikana.

Koulutuksen pedagogisista ratkaisuksista työpajoja, verkkotapaamisia ja niihin liittyviä luentoja pidettiin toimivina ja oppimista tukevinä menetelminä. Koulutukseen liittyviä oppimistehtäviä ja kehittämistehtävää tulisi jatkossa vielä enemmän pyrkiä kehittämään joustavammiksi ja koulutuksen tarpeista lähteviksi. Vastaajat olivat kuitenkin suurimmalta osalta tyytyväisiä myös koulutuksen tehtäviin.

Loppukyselyn vastausten perusteella koulutettavat kokivat lapsen mielen hyvinvoinnin tukeminen varhaiskasvatuksessa koulutuksen tarpeelliseksi ja mielekkääksi. Koulutettavat kokivat osaamisensa vahvistuneen ja päivittyneen teoriassa sekä käytännön menetelmissä. Vastausten perusteella samanlaista koulutusta on tarpeellista olla tarjolla jatkossakin.

AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

LÄHTEET

Burns, N. & Grove, S. 2009. The practice of nursing research. Appraisal, synthesis and generation of evidence. Sixth edition. United States of America: Saunders Elsevier.

Lapsistrategia. 2021. [Kansallinen lapsistrategia.](#) Viitattu 6.10.2023.

Laurea-ammattikorkeakoulu. 2023. [Lapsen mielen hyvinvoinnin tukeminen varhaiskasvatuksen arjessa.](#) Viitattu 6.10.2023.

Pajulo, M., Salo, S. & Pyykkönen, N. 2015. [Mentalisaatio ihmistä suojaavana tekijänä.](#) Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim. 131(11):1050-7.

TENK. 2023. Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Humanistisen, yhteiskuntatieteellisen ja käyttäytymistieteellisen tutkimuksen periaatteet ja ennakoarvioinnin järjestäminen ja ehdotukset eettisen ennakoarvioinnin järjestämiseksi.

[Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022.](#) Helsinki: Opetushallitus.

Vlasov, J., Salminen, J., Repo, L. ym. 2018. [Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin ja perusteet ja suositukset.](#) KARVI julkaisut 24:2018.

Vorma, H., Rotko, T., Larivaara, M. & Kosloff, A. 2022. [Kansallinen mielenterveysstrategia ja itsemurhien ehkäisyohjelma vuosille 2020–2030.](#) Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2020:6.

AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

Lasten mielen hyvinvoinnin tukeminen:

menetelmiä käytäntöön 4 op. kehittämistehtävän posterikoonti

Seuraavana esitellään koulutettavien posterit Lapsen mielen hyvinvoinnin tukeminen: menetelmiä käytäntöön koulutusosion kehittämistehtävistä.

Kehittämistehtävän tavoitteena oli tunnistaa työpaikan kehittämistarpeita lapsen mielen hyvinvoinnin tukemiseksi. Koulutettava valitsi menetelmän, jota käytti työpaikalla lapsen itsesäätely- ja tunnetaitojen tai sosiaalisten taitojen vahvistamiseksi. Tavoitteena oli myös arvioida menetelmän käyttöä sekä jakaa tietoa käytöstä koko työyhteisölle.

AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

Huomaa hyvä!

Erja Merinen

Huomaa hyvä -menetelmä on positiivista pedagogiikkaa. Siinä tunnustetaan lapsen luonteen vahvuuksia ja miten niitä voi hyödyntää kasvatuksessa. Napataan lapset kiinni hyvästä teosta sekä opetetaan toisen huomioimista ja arvostamista. Tavoitteena on saada ryhmään positiivista energiaa sekä iloisempia lapsia ja aikuisia. Posterin teossa on käytetty lähteenä Kaisa Vuorisen positiivisen pedagogiikan verkkosivuja.

Tarve ja tavoitteet:

Tarvitsemme onnistumisen ja positiivisia tunteita sekä kannustamista ja kehumista. Huomaa hyvä! -menetelmän tavoitteena on, että lapset oppisivat tunnistamaan itsestään luonteenpiirteitä ja erilaisia tunteita. Lasta autetaan myös pohtimaan millainen on hyvä kaveri, missä lapsi itse on hyvä sekä mistä hän tulee iloiseksi/surulliseksi jne.

Toteutus:

Huomaa hyvä! -harjoitusta tehdään pari viikkoa. Ensin askarrellaan iso leppäkerttu, josta puuttuvat pilkut. Leppäkerttuun kerätään kymmenen pilkkua hyvillä teoilla. Kun lapsi on tehnyt hyvän teon hän käy kasvattajan kanssa laittamassa pilkun leppäkerttuun. Hyvä teko kirjataan pilkkuun. Kasvattaja kiinnittää huomiota erityisesti hyviin teoihin, onnistumisiin ja sosiaalisiin suhteisiin / kaveritaitoihin ja tarttuu hetkiin kiinni olemalla läsnä. Tilanteissa pohditaan ja keskustellaan lapsen kanssa siitä, miten hän toimii nyt tässä tilanteessa. Koko ryhmä suorittaa tehtävää.

Piiritilanteissa käymme vahvuuskortteja läpi Vahvuusvariksen avulla.

Arviointi ja palaute:

Kokemus oli hyvä. Lapset innostuivat tehtävästä ja alkoivat huomioimaan enemmän toisia lapsia. He olivat ystävällisempiä ja auttavaisempia, mutta välillä asiat menivät kanteluksi ja kasvattajalle tultiin kertomaan ihan jokainen pihalla tapahtunut asia. Mutta olipa ainakin keskusteltavaa ja pohdittavaa siitä, mikä se hyvä teko on ja millainen on hyvä kaveri.

Menetelmää voi käyttää milloin vaan ja se onkin eri ryhmissä käytössä eri tavoilla. Tiimissä keskustelimme, kuinka lapset olivat innolla mukana tehtävässä ja kiinnostuneita siitä.

Huomaa hyvä on yksinkertainen työkalu arkeen. Enemmän tilanteiden sanoittamista, jotta lapsi oppii niistä. Itse opin, että aina pitää kehua ja kannustaa

Motto: Asenne ratkaisee. Ota päivään positiivinen asenne heti aamusta. Ilon ja huumorin kautta päivä sujuu paremmin.

Lapsen kokemus osallisuudesta ja vaikuttamisesta

AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

Terhi Väättäinen

Lasten hyvinvoinnin kannalta on tärkeää, että he tulevat kuulluksi ja heidän mielipiteensä huomioiduksi. Tavoitteenani oli kyselemällä ja keskustelemalla selvittää, miten lapset kokevat omat vaikuttamismahdollisuutensa varhaiskasvatuksen- ja esiopetuksen arjessa. Vastauksista saatua tietoa hyödynnetään toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa. Lasten osallisuuden lisäämisellä toivotaan olevan positiivinen vaikutus lasten sitoutumisessa toimintaan sekä ei-toivotun käyttäytymisen vähenemisessä.

MENETELMÄN KUVAUS

Lähdin selvittämään lasten kokemuksia vaikuttamisen mahdollisuuksista pitämällä keväällä kahdenkeskisiä keskusteluhetkiä lasten kanssa. Lasten osallistuminen keskustelutuokioon oli vapaaehtoista. Kerroin lapsille kuinka tärkeää olisi kuulla heidän mielipiteitään ja ajatuksiaan. Keskusteluissa oli tärkeää olla sensitiivinen ja huomioida lapsen viireystila. Pyrin pitämään keskustelut melko lyhyinä, jotta niiden pitäminen mahdollistuisi. Olin miettinyt aiheeseen liittyviä kysymyksiä etukäteen. Käytin myös kuvia apuna tuokioissa ja tein keskusteluista muistiinpanoja.

TOTEUTUS

Pidin kahdenkeskiset keskustelut rauhallisessa tilassa sopivalla hetkellä lapsen jaksamisen ja viireystilan huomioiden. Lapsia ei tarvinnut houkuttaa vaan he tulivat innokkaasti juttelemaan. Pidin keskusteluhetken useamman lapsen kanssa kuin olin ajatellut, sillä halukkaita oli paljon. Keskusteluissa ei ollut helppo pysyä aiheessa. Lapsilla oli paljon kerrottavaa. Keskustelut rönsyilivät ja veivät enemmän aikaa kuin olin arvioinut. Lasten toiveita saada suunnitella toimintaa huomioitiin toteuttamalla kolme toivepäivää. Lapset jaettiin kolmeen pienryhmään ja jokainen suunnitteli lukujärjestykseen yhden päivän. Toiveet olivat hyvin realistisia ja niitä oli helppo lähteä toteuttamaan. Lopuksi lapset piirsivät kuvat toteutettavasta toiminnasta. Kerroin vanhemmille suullisesti heidän lapsensa ajatuksia ja toiveita toimintamme suhteen. Lisäksi perheet saivat lasten kuvittamat päiväohjelmat tulevista toivepäivistä.

MENETELMÄN ARVIOINTI JA JATKOKEHITTÄMISIDEAT

Keskusteluhetket lisäsivät tiimimme lapsituntemusta ja saimme arvokasta palautetta toiminnastamme. Kysyin keskusteluissa, kuinka paljon enemmän lapset haluaisivat päättää itse asioita ja suunnitella toimintaa. Vastauksista ilmeni yllättäen, että lapset olivat tyytyväisiä jo pieniinkin asioihin, joihin heillä oli vaikuttamisen mahdollisuus ja sellaisia toivottiin lisää. Tulevalla toimintakaudella aiomme ottaa tämän huomioon ja lisätä lasten valinnanmahdollisuuksia. Toivepäivien suunnittelu ja toteutus tuntui lisäävän lasten intoa ja tyytyväisyyttä. Tämä näkyi positiivisena ilmapiirinä ryhmässämme niin lasten kuin aikuistenkin mielestä. Aiomme toteuttaa tulevallakin toimintakaudella toivepäiviä. Suunnittelu on hyvä tehdä pienryhmissä ja ajankohta kannattaa valita siten, että lapset ovat jo hiukan ryhmäytyneet ja harjoitelleet ryhmätyötaitoja.

Keskustelut olivat niin antoisia, että päätimme tiimissä jatkaa niitä tulevalla toimintakaudella. Hienoa keskusteluissa oli se, että myös hiljaisimmat ja arimmatkin lapset saivat äänensä kuuluviin. Ideoimme, että jatkossa kaikki aikuiset voisivat pitää niitä ja jokainen lapsi saisi osallistua. Tuokioiden nimeksi voisi tulla vaikka "pulina-vartit". Ajattelimme myös, että pitäisimme "pulina-vartit" sekä syksyllä että keväällä. Näin saisimme jatkossakin tietoa lasten ideoista, kokemuksista ja ajatuksista.

Tämä kehittämistehtävä osoitti, että lapsen osallisuutta arjessa voi lisätä helposti kuuntelemalla ja huomioimalla heidän ideoitaan ja toiveitaan. Lapset osaavat kekseliäästi suunnitella toimintaa kun heille annetaan siihen mahdollisuus. Tällainen työskentelytapa sitouttaa lapsia toimintaan ja on myös erittäin antoisaa.

MOTTONI ONKIN:

KUUNTELE, KANNUSTA JA KOKEILE!

Pisarapuuttumisen malli

AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

Kiusaamisen ja häirinnän ennaltaehkäisy menetelmä

Nina Parviainen

Lapset opettelevat kaveritaitoja vuorovaikutustilanteissa vertaisryhmänsä kanssa. He matkivat näkemäänsä ja kokeilevat eri tapoja puhua ja toimia vuorovaikutus- ja leikki tilanteissa. Toista kohtaan ikävät ja alistavat toimintatavat alkavat usein tarkoituksettomasti ja liittyvät siihen, että lapset vasta opettelevat säätelemään tunteitaan ja käyttäytymistään. Pisarapuuttumisen mallia käyttäen voidaan puuttua lasten väliseen kiusoitteeluun, häirintään ja nimittelyyn jo ennen kuin ikävältä tuntuva käyttäytyminen toista kohtaan muuttuu tahalliseksi ja varsinaiseksi kiusaamiseksi. Mallin on kehittänyt ja tuottanut Väestöliitto yhdessä akatemitutkija Tuija Huukin kanssa.

TARKOITUS JA TAVOITE

Tarkoituksenani on saada Pisarapuuttumisen mallista esiopetusryhmän tiimin toimintatapa, joka edesauttaa lasten kaveri- ja tunnetaitojen kehittymistä ja tukee positiivisen ryhmädynamiikan muotoutumista.

MENETELMÄN KUVAUS

Pisarapuuttuminen on häiritsevän tilanteen pysäyttämistä ja sen pohtimista yhdessä lasten kanssa.

Pisarapuuttumisen askeleet:

1. HUOMASITTEKO, MITÄ TÄSSÄ TAPAHTUI?
2. MILTÄ SE MAHTOI TUNTUA?
3. OLIKO SE KAIKISTA KIVAA, OIKEIN TAI REILUA?
4. MUISTETAANHAN ENSI KERRALLA, ETTEI ME ENÄÄ TEHDÄ NIINI!

Linkki menetelmän [esittelyvideoon](#).

TOTEUTUS JA KEHITTÄMISIDEAT

Esiopetuksen työtiimissämme sovimme yhdessä Pisarapuuttumisen mallin käyttöönotosta ja tutustuimme Väestöliiton materiaaliin aiheesta. Valmistimme kuvatukea (askeleet ja tunnekuvat - viuhka) tilanteiden yhteisiin pohdintoihin lasten kanssa. Lisäksi käytimme pikapiirtämistä. Menetelmän käyttöä jatketaan ryhmän arjen tilanteissa osana varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen toimintaa.

Pisarapuuttumiseen on helppo yhdistää draamallista työtapaa, käyttää arjesta nouseviin tilanteisiin liittyen lasten kirjallisuutta ja dialogista lukemista. Lasten osallisuus tilanteiden käsittelyssä lisää motivaatiota ja tukee oppimista.

Tulevassa vanhempainillassa kerromme Pisarapuuttumisen mallista ja sen käytöstä esiopetusryhmässämme.

MENETELMÄN ARVIOINTI

Pisarapuuttumisen malli vaatii kasvattajalta sitoutumista tiimin yhteiseen toimintatapaan, läsnäoloa arjen tilanteissa ja lasten välisen vuorovaikutustilanteiden havainnointia. Kasvattajan mielestä pieniinkin kiusoitteutilanteisiin puuttuminen voi tuntua aluksi vaivaloiselta. Menetelmä vaatii myös paljon toistoja. Vaikutusten arviointia lasten kaveritaitoihin kannattaa tehdä pitkäjänteisesti. Kun lapset huomaavat, että tilanteisiin puututaan, he sisäistävät vähitellen käytössä olevat rajat ja sosiaaliset säännöt.

KASVATAJAN MOTTO

Jokaisella on oikeus kokea olevansa arvokas ja turvassa. Jo pieneltäkin vaikuttaviin lasten välisiin häirintätilanteisiin, pieniin pisaroihin, puuttamalla voidaan luoda turvallisempaa ilmapiiriä, jossa jokaisella on hyvä olla.

Muistetaan myös positiiviset pisarat ja niiden vahvistaminen!

Kuva: Microsoft 365, kuvapankki

AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

Tunnelintu, elämyksellistä tunnekasvatusta lapsille

Leena Paajanen

Tehtävän tavoitteena on harjoitella ja vahvistaa tunnetaitoja monipuolisella tavalla.

Menetelmänä käytetään Tunnelintu-kirjan materiaalien pohjalta toteutettuja tuokioita .

Tunnekerho kokoontuu vähintään kerran viikossa.

Jokaista tunnetta käsitellään ainakin kahdella eri kerralla eri tavoin.

Tuokio alkaa aina Varisräppi-lorulla.

Ensimmäisellä kerralla tutustutaan tämän jälkeen kirjasta löytyvään tunnerunoon ja siihen liittyvään eläinhahmoon. Lisäksi toteutetaan kehollinen harjoitus musiikkeineen.

Tuokio päättyy Hellitellen, lellitellen -runoon sävellettyyn lauluun.

Toisella kerralla kokoontuminen aloitetaan Varisräppi-lorulla. Tunneruno sekä eläinhahmo toistetaan mukana.

Lisäksi toteutetaan kirjasta löytyvä kädentaito- tai toimintatuokio-vinkki.

Tuokio päätetään jälleen Hellitellen, lellitellen -runoon sävellettyyn lauluun.

Menetelmä on monipuolinen ja materiaaleista löytyy erilaisia ideoita tunneoppimiseen niin liikkumisen kuin ilmaisunkin kautta.

Menetelmän käyttöönotto tapahtuu melko helposti tutustumalla kunkin tunteen osioon vuorollaan. Menetelmän jalkauttaminen työyhteisöön vaatii innostusta ja riittävää perehdytystä jo aiemmin menetelmää toteuttaneelta kollegalta.

Motto: Uuden menetelmän oppiminen vaatii työtä, mutta lopussa kiitos seisoo!

AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

Pikkuli

Heini Tuominen

Pikkuli-materiaalia oli käytetty ryhmässämme jonkin verran aiemmin ja olimme havainneet, että se kiinnosti lapsia ja herätti ajatuksia sekä hyviä keskusteluja.

Ryhmämme päivittäistä arkea olivat tunne- ja kaveritaitojen opetteleminen mihin Pikkuli-materiaali sopi hyvin.

MENETELMÄN KUVAUS

Pikkuli on suomalainen lastenanimaatio vuodelta 2016. Se perustuu Metsämarja Aittokosken kirjoihin. Pikkuli on pieni linnunpoikanen, joka johdattaa iloisiin tarinoihin ja vahvoihin tunteisiin. Pikkulin maailma tarjoaa monen ikäiselle nähtävää ja koettavaa. Materiaalia löytyy kattavasti. Pikkuli sopii moneen hetkeen ja aihepiiriin, metsäretkistä tunne- ja kaveritaitojen tueksi.

TOTEUTUS

Pyrimme toimimaan mahdollisimman paljon pienryhmissä, mutta menetelmä oli käytössä myös piirihetkillä.

Katsoimme videon tai kasvattaja luki kirjan, jonka jälkeen keskustelimme lasten kanssa mitä siinä tapahtui, mitä ajatuksia ja tunteita se herätti, ja miten esimerkiksi voisi toimia toisin.

Toisinaan hyödynsin lisäksi tunnekuvakortteja tai otimme lopuksi jonkun rentoutumisharjoituksen.

Pikkuli-pehmohahmo oli mukana pienryhmissä ja jokainen sai pitää sitä vuorotellen.

MENETELMÄN ARVIOINTI JA JATKOKEHITTÄMISIDEAT

Materiaali on yksinkertaista, mutta kuitenkin lapsia kiinnostavaa. Kuvitus on selkeää ja videoissa ei ole puhetta, joten sopii hyvin myös lapsille, jotka eivät ymmärrä kieltä.

Ei ole valmiita vastauksia tai ohjeita, lapset saavat itse ajatella ja miettiä tapahtumia ja niihin ratkaisuja.

Tuttu ja turvallinen ympäristö niin sisällä kuin ulkona luo hyvän pohjan lähteä katselemaan ja kuuntelemaan sekä pohtimaan Pikkulin tarinoita.

KASVATTAJAN MOTTO

”Havainnoi ja kuuntele lapsia. Heittäydy rohkeasti mukaan ja elä hetkessä, ilman tiukkoja suunnitelmia ja rajoja. Lapsilla on uskomattoman upeita ajatuksia ja näkemyksiä, juuri niitä mitä heidän maailmassaan on. Kasvattajan tehtävänä on ohjata ja opastaa heitä lempeästi ja turvallisesti eteenpäin elämän polulla.”

Rauhoittumispaikka Sopukka

Sirpa Lehtinen

AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

Kehittämistehtävässä tein lasten kanssa ryhmään rauhoittumispaikan, Sopukan. Tavoitteena oli tarjota lapsille päiväkotipäivän aikana rauhallinen paikka, jossa he saavat olla itsekseen rauhassa. Sopukka on hyvä paikka myös harjoitella rauhoittumista kasvattajan tukemana.

MENETELMÄN KUVAUS

Mielen hyvinvointiin vaikuttaa ympäristö, jossa lapsi elää. Monet varhaiskasvatuksessa olevat lapset viettävät ison osan päivästänsä päiväkodissa. Päiväkotiympäristö sisältää paljon aistiärsyksiä, virikkeitä oppimiseen ja runsaasti monenlaisia vuorovaikutussuhteita, mitkä voivat kuormittaa lasta. Tämän hektisyyden tasapainoksi on hyvä pitää taukoja ja harjoitella rauhoittumista ja pysähtymistä. Sopukan tarkoitus on tarjota lapsille rauhallinen tila, jossa saa päiväkotipäivän aikana olla halutessaan yksin ja rauhassa.

Hyvä hetki mennä Sopukkaan voi olla silloin, kun lapsi ei tiedä mitä tekisi. Myös vahvan tunnereaktion jälkeen voi olla hyvä hetki mennä Sopukkaan ja hengähtää kasvattajan tukemana.

Sopukassa voi vain olla tai tehdä pieniä rauhallisia hommia, kuten kirjan lukemista tai näpertää aistivälineellä. Apuna mahdollisen tekemisen valinnassa ovat kuvat Sopukan seinällä.

TOTEUTUS

Teimme ryhmän oppimisympäristössä muutoksia, jotta saimme Sopukkaan mökin rajaamaan alueen. Tila, johon Sopukka tehtiin toimii myös aamuisin, iltaisin ja viikonloppuisin, joten sitä käyttävät eri-ikäiset lapset.

Lasten kanssa yhdessä mietimme mitä Sopukassa voisi olla, jotta siellä olisi mukava rauhoittua. Päätimme laittaa Sopukkaan patjan lattialle ja pari isoa tyynyä ja peiton. Katolle laitoimme pikkuvalot joita on kiva katsella, jos on patjalla makuulla. Seinälle laitoimme kuvataulun, joka auttaa miettimään mitä Sopukassa voisi tehdä. Tutkimme päiväkodin varastoa ja valitsimme muutaman tavarankokoon, joita Sopukassa voi käyttää.

Sopukan valmistuttua kävimme ryhmän lasten kanssa läpi mikä Sopukka on ja mikä sen tarkoitus on.

MENETELMÄN ARVIOINTI JA JATKOKEHITTÄMISIDEAT:

Lasten osallisuus, heidän innostuksensa ja tiedonhalunsa, antoivat paljon tähän projektiin, ja heiltä sai heti suoran palautteen. Vaikka lapset olivat innoissaan mukana Sopukan ideoinnissa ja kokoamisessa, sen käyttöön he tarvitsevat vielä harjoittelua ja kasvattajan tukea. Lasten kanssa tulee vielä harjoitella, miten Sopukassa ollaan ja, että tekeminen Sopukassa on rauhallista. Lasten kanssa pitää myös pohtia, milloin on oikea hetki mennä Sopukkaan.

Sopukkaan täytyy vielä tehdä kasvattajille kirjalliset ohjeet, jotta kaikki osaavat ohjata lapsia Sopukan käytössä. Ohjeet esittelen Pedatiimissä/Lastenhoitajien palaverissa. Näin toivon, että muutkin ryhmät tekevät omin tiloihinsa Sopukat ja ohjeet olisivat joka ryhmässä samat..

KASVATTAJAN MOTTO:

Kasvattajan tärkeä tehtävä on tukea lasta oppimaan rauhoittumisen taitoa sekä tarjota paikka, jossa lapsi voi tätä taitoa harjoitella.

Tunnetaitojen tukeminen lastenkirjallisuuden avulla

AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

Saara Marvala

Valitsin menetelmäksi lastenkirjallisuuden hyödyntämisen tunnetaitojen tukemisessa. Menetelmän valinta perustui laaja-alaiseen näkökulmaan lukemisen merkityksestä ja sen tarjoamista mahdollisuuksista. Lukeminen itsessään tukee lasten kielellisiä valmiuksia ja vuorovaikutustaitoja. Myös lukemaan innostaminen on tärkeä tavoite, sillä viimeaikaiset tutkimukset osoittavat selvästi suomalaisten lukutaidon ja lukuinnon heikentyneen. Lukutaidolla on valtava merkitys oppimiselle ja koulussa menestymiselle, joka taas vaikuttaa koko loppuelämään joko positiiviseen tai negatiiviseen suuntaan.

Tunnetaitojen harjoittelemisessa ja vahvistamisessa satujen ja tarinoiden kautta lapsilla on mahdollisuus päästä kokemaan asioita, joita ei omassa elämässä ja ympäristössä välttämättä tapahdu. Tämä mahdollistaa mm. toisen asemaan asettautumisen ja erilaisten tunteiden tunnistamisen ja kokemisen harjoittelun. Lisäksi lukeminen kehittää mielikuvitusta ja ajattelutaitoja eli sillä on todella monipuolinen vaikutus lapsen oppimiseen ja edistymiseen.

MIKSI LASTENKIRJALLISUUS?

Omien kokemusteni perusteella lastenkirjallisuutta voi käyttää käytännössä minkä tahansa aiheen tai ilmiön tutkimiseen ja siihen tutustumiseen ja lukemisen ja siitä keskusteleminen innostaa lapsia keskustelemaan ja pohtimaan erilaisia asioita. Aiheen voi miettiä ja valmistella etukäteen vastaamaan ryhmän lasten mielenkiinnon kohteita ja sen hetkisiä tarpeita. Tätä varten halusin etsiä myös valmiita kirjallistauksia, joiden pohjalta kulloinkin ajankohtaiseen aiheeseen tai ilmiöön on nopeasti löydettävissä sopivaa kirjallisuutta. Esim. uuden toimintakauden alkuun ajattelin etsiä mm. kaveritaitoja sekä jännittämistä käsitteleviä kirjoja.

KEHITTÄMISTEHTÄVÄN KOEPONNISTUS KESÄKUUSSA

Aikataulusyistä en päässyt käynnistämään kehittämistehtävää enää keväällä, joten toteutus siirtyi kesän yli uuden kauden alkuun. Ennen sitä sain kuitenkin yllättäen mahdollisuuden testata menetelmäni, kun olin kesäkuussa ihan muussa tarkoituksessa lukemassa kirjaa muutamalle lapselle. Kirja oli *Siiri ja heppa huoleton* ja yllättäen sitä lukiessani esiin nousi paljon erilaisia tunteita: jännitys, pelko, suru, ilo. Pysähdyin näihin kohtiin ja juttelin em. tunteista lasten kanssa. Lapset lähtivät innolla mukaan keskusteluun ja toivat spontaanisti tilanteeseen uuden ulottuvuuden: ihan meidän lähellä seinässä oli sattumalta Mieli ry:n juliste *Tunteiden maailmanpyörä* ja lapset innostuvat etsimään julisteesta aina sen tunteen, mistä kulloinkin juttelimme. Tästä sain idean, että kun uuden kauden alkaessa elokuussa otan menetelmän käyttöön, hyödynnän ko. julistetta lukemistilanteissa.

Toisen uuden ulottuvuuden aihetta täydentämään löysin Worldwall-työkalun kautta. Sen avulla voi tehdä mm. onnenpyörän/hyrrän, jonka sektoreissa tulee pohdittavaksi kulloisenkin kirjan aiheet/erilaiset tunteet.

Hyrrän pelillisuus ja miellyttävä ulkonäkö varmasti innostavat lapsia käyttämään sitä ja mukaan tukee taas uusi laaja-alainenkin ulottuvuus. Tein hyrrästä [koeversion](#) Siiri-kirjaan liittyen. Pääsin testaamaan hyrrää käytännössä uuden kauden alussa ja se vei lapset täysin mukanaan. Todellakin jatkoon tämä. Se on ehdottoman hyvä lisä kulloisenkin aiheen käsittelyyn.

ARVIOINTIA

En asettanut itselleni jo olemassa olevien paineiden lisäksi lisäpaineita kehittämistehtävän suhteen, vaan ajattelin, että tärkeintä on prosessi, ei valmis tuotos. Siksi olen varsin tyytyväinen tähän raakileeseen, sillä onnistuin saamaan hyviä kokemuksia spontaaneissa tilanteissa jo ennen varsinaista menetelmän käyttöönottoa. Muun tiimin tutustuttaminen menetelmään sekä kirjallistojen jakaminen kaikkien käyttöön ovat vielä tärkeitä asioita, jotka minun täytyy syksyn aikana toteuttaa. Sekä tietenkin itse menetelmän systemaattinen käyttäminen lasten kanssa ajankohtaisiin aiheisiin liittyen.

LUKEMINEN KANNATTAA AINA!

Lasten tunne- ja kaveritaidot

AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

Margit Meriläinen

Motto:

Uskaltaa kokeilla kaikkia uusia ja innovatiivisia toimintatapoja.

Tarve ja tavoitteet:

Erilaisten tunteiden ymmärtäminen ja kaveritaitojen vahvistaminen ryhmässämme. Ryhmytyminen, keskustelutaitojen vahvistaminen sekä uusien leikkikavereiden saaminen ja yhdessä leikkiminen. Otetaan kaikki halukkaat lapset mukaan leikkimään. Puhutaan kauniisti kaikille ja kohdellaan kaikkia hyvin, otetaan huomioon myös erilaisuus. Jalkautamme tämän projektin kehumalla tätä tapaa muille työkavereille.

Menetelmä:

Huomaa hyvä Vahvuusvaris. "Huomaa hyvä Vahvuusvaris" oli lasten mielestä mielenkiintoinen projekti. Kerran viikossa kuunneltiin Vahvuusvaris-podcastia, joka viikko eri vahvuuksilla. Vahvuusvaris-laulun aikana tanssimme lasten kanssa, jotta he jaksaisivat paremmin keskittyä kuunteluun. Lapset saivat vuorollaan kertoa oman vahvuutensa. Viskareiden kanssa myös mietittiin mitä ne erilaiset tunteet tarkoittavat ja miltä ne tuntuvat. Tanssimme Vahvuusvariksen tahdissa esimerkiksi "ystävällisyysjumbppaa" sen jälkeen, kun vahvuus oli käsitelty lasten kanssa.

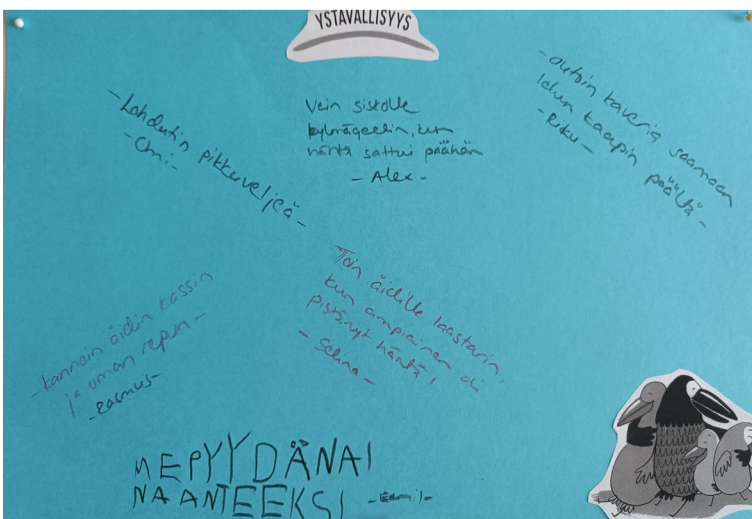

Vahvuusvaristaulu

Tauluun laitettiin viikoittain vahvuus, joka oltiin käsitelty lasten kanssa ja lapset saivat päättää mihin kohtaan kyseinen Vahvuusvaris laitetaan taulussa.

Oma vahvuus

Jokainen lapsi sai oman kuvansa kera kertoa vahvuutensa. Vahvuustaulut olivat koko kevään meidän ryhmän eteisessä ja lapset kävivät niistä mukavia keskusteluja.

Vahvuustaulu

Viskarit saivat miettiä mitä kolme eri vahvuutta tarkoittavat heidän mielestään. Ne, jotka osasivat kirjoittaa, kirjoittivat kartongille. Aikuinen auttoi niitä lapsia, jotka tarvitsivat apua tehtävässä.

Hyvän mielen huone Pippapaapo

AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

Kaisa Mikkola

Kehittämistehtävän pohjana oli lapsiryhmän yhteenkuuluvuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen, kaveritaitojen vahvistaminen, ujompien lasten rohkaisu itsensä esille tuomiseen, heittäytymisen lisääntyminen sekä ilon ja naurun lisääminen lasten arkeen. Huumorin hyväksymisellä hain myös kevennystä hankaliin asioihin. Huumori tekee myös oppimisesta mukavampaa. Pienten, energiaa pursuavien lasten irrottelu ja energian purkamista positiivisella sykkeellä.

MENETELMÄN KUVAUS

Hyvän mielen huone Pippapaapo. Huoneessa on tunnuslaulu, joka aloittaa huoneessa oleilun. Hassun sadun saduttamista, johon lapset valitsee kuvat netistä sekä hassuttelukorttien käyttöä. Pilleillä korvatopsujen ampumista kohti kertakäyttömukeja, tarkoituksena saada mikit kumoon. Vapaata, suunnittelematonta hassuttelua yhdessä. Apuna käytettiin [Haha Tuulius -sivuston](#) materiaaleja.

TOTEUTUS

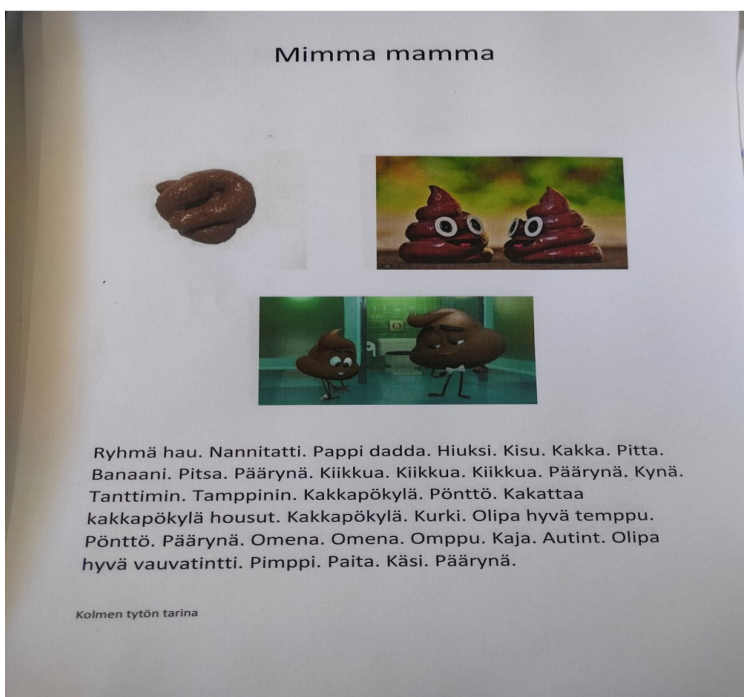
Huone avattiin fanfaarin soidessa taustalla. Kaksi lasta leikkasi oven eteen kiinnitetyn nauhan. Huoneessa olo aloitettiin aina aladakkelidii laulun kuuntelulla ja mukana laulamisaalla. Hassun sadun saduttamisen tein kuuden eri-ikäisen lapsen kanssa. Hassuttelukortteja kokeilimme hetken heittäytyen. Ammuimme pilleillä mukeja kumoon, jolloin mikit saivat kyytiä, kun lapset ampuivat niitä pitkin huonetta. Revittelimme taukotanssin sävelin kehot ilosta säteillen. Vapaata huumorinheittoa lapsilla keskenään ihanan kikatuksen ja naurun raikuessa huoneessa.

MENETELMÄN ARVIOINTI JA JATKOKEHITTÄMISIDEAT:

Tämä oli todella positiivinen kokemus. Vanhemmilta tuli palautetta lasten huonetta koskevista jutteluista. Eräs lapsi oli sanonut kotona, että mukavaa, kun Kaisa hassuttelee. Sadutettujen satujen lukeminen kotona oli tuonut iloa ja naurua myös huoltajille. Huoneessa vietetty aika vahvisti lasten yhteishenkeä ja vapautti heitä. Toisten huomioiminen ja auttaminen oli huoneessa vietetyn ajan jälkeen huipussaan ja ujommatkin puhkesivat kukkaan. Aikuiset myös oppivat löysäämään ja saivat hymyn kasvoille katsellessaan ja kuunnellessaan lasten aitoa elämäniloa.

Huoneen käyttöaika oli melko lyhyt. Olisi mielenkiintoista nähdä, mihin kaikkeen pidempiaikainen käyttö johtaisi. Jatkokehittäminen olisi elää hetkessä ja antaa hetken tuoda toiminnan sisältö mukanaan huoneeseen. Lapsia kuunnellen ja heidän toiveita toteuttaen.

Heittäydy hetkeen, ole aidosti läsnä siinä. Löysää kiireestä, suorittamisesta sekä työn tuomien vastuiden paineesta. Anna läsnäolosi loistaa iloa, valoa, naurua ja rakkautta lasten elämään.

AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

Laulupiirtäminen

Maria Ahokas ja Pia Mustonen

Kehittämistehtävän idea lähti siitä, kun kuulimme laulupiirtämisestä ensimmäistä kertaa. Se oli meille molemmille uusi menetelmä, vaikka olemme pitkään työskennelleet varhaiskasvatuksessa. Ryhmässämme oli selkeä tarve harjoitella lasten keskinäistä vuorovaikutusta sekä löytää uusia tapoja ilmaista erilaisia tunteita. Myös piirtäminen oli jäänyt vähälle, joten laulupiirtäminen oli kuin tehty meidän ryhmää ja sen tarpeita varten.

MENETELMÄN KUVAUS

Laulupiirtäminen on elämyksellinen ja moniaistillinen toimintamuoto. Sen ydin muodostuu pienistä piirtämislauluista sekä laulun ja kuvallisen ilmaisun yhdistämisestä samanaikaisesti, siten että ne tukevat toisiaan. Yksinkertaisimmillaan laulupiirtäminen voi olla pienen piirroksen tekeminen, jota samaan aikaan laulettu laulu tukee. Merkityksellistä on myös se, mitä tapahtuu piirtämisen ja laulun lomassa. Laulupiirtäminen on kokonaisuus osatekijöitä, jotka muodostuvat kulloinkin asetettujen tavoitteiden, tilanteen ja lasten tarpeiden mukaan. Laulupiirtämisen keskeiset osatekijät ovat piirtämislaulu, laulupiirros, vuorovaikutus, oppiminen sekä prosessi. Näistä muodostuvan toimintamuodon tavoitteena on luoda lapselle onnistumisen ja osallisuuden kokemuksia sekä tukea lapsen kokonaisvaltaista kasvua. (Lappalainen, M. 2017. Hei, me laulupiirretään.)

TOTEUTUS

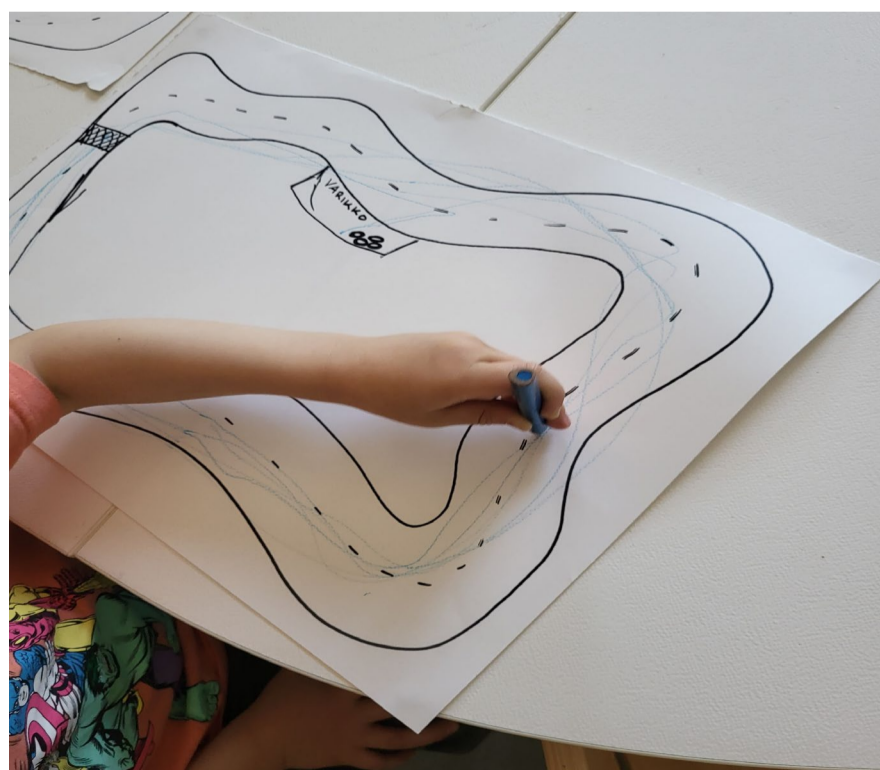
Valitsimme kohderyhmäksi neljä leikki-ikäistä lasta. Suunnittelimme tuokiot lasten kiinnostuksen pohjalta ja ensimmäisellä kerralla lähdimmekin formularadalle. Olimme piirtäneet formularadat valmiiksi ja kiinnitimme ne sinitarralla pöytään, jotta ne pysyisivät hyvin kiinni. Kerroimme lapsille mitä teemme ja kävimme yhdessä formularadan läpi, missä on maali ja varikko. Laitoimme formularadalla kappaleen soimaan ja kynät lähtivät välittömästi viuhumaan. Lapset tykkäsivät harjoituksesta kovasti ja tajusivat heti sen idean. Kaikille oli tosi tärkeää saada piirustukset mukaan kotiin.

Seuraavalla kerralla tuokiossa oli mukana myös pienempiä lapsia (1-2 vuotiaita) ja edessä oli tyhjä paperi. Laitoimme soimaan kappaleen Hertan maailma, kiukkulaulu ja pyysimme lapsia piirtämään musiikin mukana. Huomasimme heti, että pienimmät eivät saaneet kiinni laulupiirtämisen ideasta vaan keskittyivät ennemmin kynien syönttiin, mutta kaksi ja neljävuotiaat saivat kiinni ideasta ja alkoivat piirtää musiikin tahtiin.

ARVIOINTI

Mielestämme laulupiirtäminen sopii hyvin kaksivuotiaasta eteenpäin ja se on monipuolisuutensa ja helpon toteutuksensa takia ehdottoman hyvä menetelmä, jonka me aiomme pitää oman ryhmän toiminnassa mukana. On tärkeää opetella rakentavia keinoja tunteiden säätelyyn ja yhdessä työskentelyyn. Syksyllä kokeilemme ryhmäytymisessä yhteiseen paperiin piirtämistä musiikin mukaan.

Motto: Uutta kannattaa aina kokeilla!

Laulupiirtämällä ryhmäksi

AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

Virpi Mäkelä

Ryhmän lapset ovat 1-3 vuotiaita, joiden suomenkielentaidot ovat hyvin vähäiset. Vain muutama lapsi tuottaa itsenäisesti muutamia suomen kielen sanoja. Suomen kielen ymmärtäminen on aavistuksen vahvempaa, mutta tämäkin rajoittuu arkisiin tilannesidonnaisiin, päivittäin toistuviin tilanteisiin. Lapsilla ei ole kasvattajien ja muiden lasten kanssa yhteistä kieltä, minkä takia asa lapsista saattaa kokea olonsa ryhmässä turvattomaksi. Koen, että ryhmäytyminen ja turvallisen olon takaaminen kaikille lapsille tulee nostaa ryhmässä erityisen tärkeäksi tavoitteeksi.

Laulupiirtämisen perusteet

Laulupiirtäminen on Laulaun kehittämä toimintamalli, jossa piirtäminen tapahtuu laulun lomassa moniaistillisesti ja mielikuvituksellisesti. Lyhyet ja mukaansa tempaavat laulut houkuttelevat monen ikäisiä lapsia tarttumaan kynään ja piirtämään. Menetelmä soveltuu hyvin ryhmässä toteutettavaksi. Ryhmämuotoisena menetelmä vahvistaa hyvin vuorovaikutustaitoja ja kehittää keskittymiskykyä. Erityisen hienona pidän menetelmän mahdollisuuksia itsetunnon, rohkeuden sekä tunnetaitojen vahvistamiseen.

Toiminnan totutus

Toimintatuokioissa toteutin samaa runkoa joka kerta;

Alkulaulu (Mull` on ilo laulaa) – Laulun mukaan vapaata liikkumista tilassa. Piirtämistä ilmaan sormi taikakynänä.

Taikakynä laulu – Vaihtelevasti eri kerroilla piirretään samalle paperille, omille papereille, kaverin kanssa.

Teemalaulu – joka kerralla vaihtuva uusi laulu. (Usein teemalaulu toistettiin kaksi kertaa peräkkäin.)

Liikuntaan innostava laulu – tässä laulussa piirtäminen tapahtui vaihtelevasti joko taikakynällä (sormella) laulun aikana tai laulun välissä tuli tauko, jonka aikana lapset kävivät piirtämässä yhteiseen paperiin).

Rentouttava loppulaulu – tämä toteutettu vaihtelevasti lasten piirtäessä jonossa toisten selkään tai pareittain .

Käytimme toiminnassa isoa rullapaperia ja väriliitua. Piirtäminen tapahtui aina lattialla tai kerran ulkona maassa. Toiminnan aikana pyrin antamaan suoria ohjeita tai neuvoja mahdollisimman vähän. Ajatuksena oli, että laulut itsessään houkuttelevat lapsia sanojen tai musiikin temmon mukaan piirtämään. Jokaisen kerran jälkeen piirustukset laitettiin näkyvälle paikalle esille.

Arviointi

Lapset osallistuivat aina toimintaan innolla. Toiset lapset piirsivät enemmän toiset taas vähemmän. Lapset saivat itse määritellä miten paljon ovat toiminnassa mukana. Aluksi tuokioita oli ajateltu toteutettavaksi kerran viikossa. Pian kävikin niin että tuokioita pidettiin hyvin spontaanisti lasten toiveesta useamman kerran viikossa. Näin lasten osallisuutta ja vaikutusmahdollisuutta saatiin myös kuin itsestään lisättyä.

Laulupiirtämisen avulla niin tutut ja tuntemattomat, isot ja pienet voivat toimia yhdessä. rinnakkain.

LAULAEN, PIIRTÄEN YHDESSÄ TEHDEN!

AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

Musiikki ja lapsen mielen hyvinvointi varhaiskasvatuksessa

Sari Tuomarmäki

Musiikillinen toiminta jokapäiväisessä toiminnassa, tarkoituksena kehittää lapsen omaa itsetuntoa, saada lapsi/lapset rauhoittumaan musiikin avulla. Vuorovaikutustilanteiden harjoittelua ja oman itsetunnon vahvistamista. ”Minähän voin ja minähän osaan” -ajattelun lisääminen ja vahvistaminen.

Tarve ja tavoitteet

- Lapsen itsesäätelyn ja vuorovaikutustaitojen lisääminen ja vahvistaminen ikätasoisesti.
- Musiikki ohittaa sanallisen viestinnän ja tukee lapsen puheen kehitystä.
- Musiikki antaa lapselle turvallisuuden ja ryhmään kuulumisen tunteen sekä rohkaisee ryhmän hiljaisia osallistumaan.

Menetelmät

- Musiikin ilon tuottaminen valitsemallaan soittimella itse soittaen.
- Pedagoginen näkökulma musiikkiin ja sen valintaan.
- Yhdessä tekeminen vahvistaa yhteisöllisyyttä, vuorovaikutustaitoja ja tukee lapsen mielenterveyttä. Myös ystävät ja turvalliset aikuiset osallistuvat.
- Lapsi kokee kuuluvansa ryhmään, jossa hän on tasa-arvoinen jäsen kaikkien kanssa.

Kasvattajan motto

Lasten kanssa työskennellessä: ei ole niin paha jos soitat väärin tai nuotin vierestä, kunhan soitat ja näytät että sinulla on hyvä ja kiva tunnelma.

Lapset rauhoittuvat kun musiikkia kuunnellaan esimerkiksi tehtävän teon aikana tai leikin taustamusiikkina.

Musiikki mielenterveyden hoitajana on rentoutumista ja yhteisöllisyyttä.

Toteutus

- Liikkeelle lähdettiin pienistä loruista ja lauluista, joita lapset jo osasivat.
- Harjoiteltiin soittamaan yhdessä ja lapsi sai valita, mitä soitinta soittaa ja mistä pitää. Ketään ei pakotettu, jos ei halunnut. Sai soittaa kehonsoitinta tai laulaa.
- Osittain pienryhmässä osittain koko ryhmänä.
- Musiikin tahtiin leikittiin ja tanssitiin, kukaan ei jäänyt ulkopuolelle.

Menetelmän arviointi ja jatkokehittämissideat

- Musiikin soveltuvuutta ryhmään, melodiaa ja käytettävyyttä opetustilanteissa, hyvät ja huonot puolet.
- Kehonsoittimien käyttö todettiin toimivaksi tavaksi musisoida, varsinkin tilanteissa, jossa aitoja soittimia ei voitu käyttää, esim. ulkona.
- Vasun ja pedagogiikan mukaista musiikkia, ei riko sääntöjä eikä ole lapsille vahingollista, esim sanat ovat sopivat.
- Yhteisöllisyys ja yhdessä tekeminen korostuivat, vanhemmat mukana yhteistyössä.
- Hengenravintoa kaikille osapuolille.
- Ryhmähenki kasvoi.
- Jatkotoimenpiteenä toimintaa jatketaan tulevilla kausilla. Lasten musiikillinen ilmaisu auttaa mm. puheen tuottamiseen ja ilmaisuun.

Haastavien tilanteiden harjoittelu pöytäteatterin avulla

Hanna Järvinen

Harjoittelimme pienryhmissä arjen haastavia tilanteita lasten kanssaleikistä pöytäteatterin keinoin. Näitä olivat esim. pois jättäminen, muiden päälle puhuminen ja lelujen vienti/leikkien rikkominen. Tavoitteena oli käsitellä tilanteisiin liittyviä tunteita havainnollistamisen sekä esimerkkien avulla. Lapsiryhmät oli mietitty tarkoin, jotta jokaisessa ryhmässä olisi niitä lapsia, joilla oli haastetta kyseisissä tilanteissa, sekä hiljaisia lapsia, jotka eivät muuten uskaltaneet kertoa tuntemuksistaan. Hahmot olivat yksinkertaisia, koska halusimme lapsien keskittyvän hahmojen tunteisiin ja tekoihin.

PÖYTÄTEATTERITUOKION KUVAUS

Esitimme toisen opettajan kanssa jokaiselle pienryhmälle yhden tilanteen pöytäteatterihahmoilla. Tämän jälkeen keskustelimme lasten kanssa mitä siinä tapahtui, miltä se tuntui, missä kohtaa kehoa tunne tuntui jne. Jokainen ryhmän lapsi sai vuorollaan kertoa, miltä tilanne, esim. leikistä pois jättäminen, tuntui juuri hänestä. Jokainen sai myös kiinnittää omalle hahmolleen sellaiset kasvot, jotka kuvastivat kyseistä tunnetta kuten surua, pelkoa, hämmästyystä jne. Kirjasimme kaikki lasten vastaukset ylös. Tämän jälkeen lapset esittivät saman tilanteen ”oikein”. Esitys pohjautui keskusteluun, jossa lapset olivat miettineet, miten olisi pitänyt toimia. Kun olimme käyneet oikein toimitun tilanteen hahmoilla läpi, lapset saivat kiinnittää hahmoille hymynaamat kuvastamaan iloa ja hyvää mieltä, kun kaikki kohtelivat toisiaan kauniisti.

VUOROVAIKUTUKSESSA LASTEN KANSSA

Vaikka hahmot olivat yksinkertaisia, ne olivat lapsista kivoja. Lapset ristivät hahmot ”pallopäiksi”, ja leikit jatkuivat niillä jälkeenpäinkin. Lapsilta tuli mahtavia ajatuksia erilaisista tilanteista: miksi joku toimii väärin, millaista apua siihen tarvitsisi jne. Esim. leikkienrikkomisesta yksi lapsista keksi ohimennen, että se ”rikkoja” ei taida osata sitä leikkiä ja siksi rikkoo leikin. Hän jatkoi, että meidän muiden pitäisi silloin opettaa kyseinen leikki, jotta tämäkin kaveri pääsee leikkiin mukaan. Tässä vain yksi huikean hienoista pohdinnoista, joita lapsilta tuli keskustelujen myötä. Lapsilta usein tulee mahtavia ideoita ja vinkkejä, joita joskus ei tule edes itse ajatelleeksi. Siksi lasten kanssa vuorovaikutuksessa toimiminen on niin antoisaa ja opettavaista. Havainnoimalla sekä olemalla läsnä moni haastava kohtaaminen voi jäädä, vähemmälle sillä lasten luottamus aikuiseen kasvaa.

”OLE AINA AIDOSTI LÄSNÄ”

Vuorovaikutuksen tukeminen ja mallittaminen kotileikissä

AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

Saija Huotari

VUOROVAIKUTUS

Vuorovaikutuksen tukeminen ja mallittaminen kotileikissä 1-2-vuotiaiden vuororyhmässä. Tavoitteena vuorovaikutustaidot, ystävyys-suhteet, mielikuvituksen rikastuttaminen, tavaroiden nimeäminen, hyvän olon tunne ja jaettu ilo.

MALLITTAMINEN

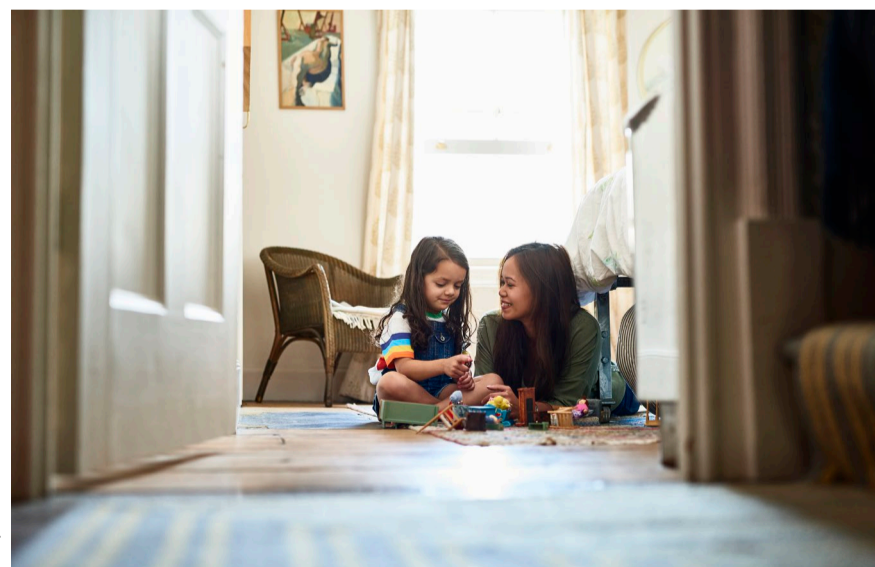
Kasvattajan rooli on hyvin keskeinen. Kaikille kasvattajille leikkiminen ei ole luonnollista, joten kalenteroidaan aluksi ohjatut leikit ja sovitaan viikkoa aiemmin leikkipäivät ja kasvattaja. Varmistamme ennen leikkiä, että leikkutilassa on tarkoituksenmukaiset tavarat. Lapsille kerrotaan kuvakorttien avulla kotileikistä. Leikkutilanteessa kasvattaja lähtee mukaan leikkiin ja sitoutuu mallintamaan ja sanoittamaan leikkiä ja tavaroita.

MIELEN HYVINVOINTI

Lapsi kokee onnistumisia ja epäonnistumisia. Hän harjoittelee empatiakykyä. Pettymyksiä tulee ja niitä käydään yhdessä läpi. Lapsi saadaan innostumaan ja iloitsemisen kokemuksia. Kaikki tunteet on sallittuja, kuvakorttien avulla harjoitellaan.

TOTEUTUS JA PALAUTE

Haasteena vuororyhmä ja kohta kolme vuotta täyttävät ns. hyvät leikkijät siirtyvät toiseen ryhmään sekä kasvattaja toisinaan yksin ryhmässä. Dokumentointia kasvattajat tekevät havainnointien perusteella. Jo nyt olemme huomanneet työn hedelmän.

Tilan rajaaminen ja kasvattajan sitoutuminen ovat kaiken a ja o 😊

AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

Ihmettelevä läsnäolo

Anna Toivari

Porukkamme koostui kahdesta 5-vuotiaasta erityisen tuen tarpeisesta lapsesta. Tavoitteena oli pysähtyä päivän keskelle rauhoittumaan ja ihmettelemään tunteita ja tarpeita monimenetelmällisesti ja oppia tunnesanastoa. Tavoitteena oli huomata ja tutustua tunteisiin itsessä ja sitten hieman myös toisissa. Tavoitteena oli lastentahtisesti viipyillä lasten kiinnostuksen mukaisesti. Yksi tapaaminen kesti noin tunnin verran ja tapaamisia oli yhteensä kahdeksan kertaa. Alkuun ihmettelimme mitä tunteet ovat, millaisia ne ovat, missä ne tuntuvat, miltä ne tuntuvat ja miltä näyttävät kehossa, toisen kehossa, kasvoilla. Kävimme läpi erilaisia tunteita ja loppukerroilla ihmettelimme, miten tunteiden kanssa ollaan.

Menetelmän kuvaus

Kaksi alkukertaa tunteista yleensä. Sitten yhden kerran aiheena oli kerrallaan suru, viha (kiukku), pelko, ilo ja miellyttävät tunteet. Lopuksi vielä kaksi kertaa tunteista ja tunteen kaaresta yleisesti.

Tapaamisilla korostui monimenetelmällisyys: mielikuvaharjoitukset, draama, luova työskentely (maalaaminen), musiikki, saduttaminen, keholliset ja liikkeelliset harjoitukset. Käytössä oli mahtisusikortit, Valterin tuliko tunne -kortit, piirtäminen, käsinukke tarinan kertojana, ja välineet maalaamiseen ja saduttamiseen.

Toteutus

Tapaamiset toteutuivat päiväkodissa samassa tilassa 8 kertaa, tapaamisia oli 1-2 viikossa. Aika oli joustava ja sitä oli noin tunti.

Tapaamisilla oli selkeä ja toistuva runko/strukturi.

Tavoitteena oli lasten aktiivinen osallistuminen ja lasten oivalluttaminen sekä nimenomaan lasten mukaan eteneminen.

Menetelmän arviointi ja jatkokehittämisideat

Lapset olivat todella innoissaan ja odottivat tapaamisia. Tapaamiset olivat rauhallisia ja niissä oli aikaa edetä lasten kiinnostuksen mukaan. Runko oli joustava siten, että lopun mielikuvaharjoitus saattoi vain jäädä tekemättä, jos lapset olivat halunneet viipyä pidempään toisaalla. Koin, että saimme rakennettua ihanan yhdessäolon kuplan – se alkoi silkkihuvisiilyksillä, joiden kautta sukelsimme kuplaamme tunnin ajaksi. Lopuksi pysähdyimme myös silittelyyn ennen kuplasta pois siirtymistä. Koin lapsille merkitykselliseksi, että asioita tarkasteltiin monimenetelmällisesti – maalaaminen tuntui olevan todella mielekäs ja sen jälkeen maalausten tarinat konkretisoivat, mitä he olivat oppineet aiheesta. Jatkossa, kun tapaan lapsia yksilöllisesti, pakkaan reppuuni: muovailuvahaa, stressilelun, puristeltavaa lelua, vesivärejä, huivin, tunnekortit (mahtisusi), paperia ja kyniä, musiikkia.

Kasvattajan motto: odottava läsnäolo

Valteri-korteilla oli helppo konkretisoida kerrostuksellisuutta – tunteen moninaisuutta – mitä pitää sisällään / on sen alla / rinnalla – erityisesti, kun lapset eivät vielä lue korttien tekstejä. Mitä vihaisen (Valtteri-kortin) alla voi olla – pettymystä? Surua? Ja mistä tarpeesta se voi kertoa? Mitä silloin olisi tarvinnut, toivonut, kaivannut?

Mahtisusi-korttien avoimuus – määrittelemättömyys – sama mahtisusi monessa tunteessa mukana – toiselle ilmenevää samaa kehonkieltä vaikka eri tunne? Missä korteissa mahtisusi on surullinen? Mistä sen huomaa, tunnistaa? Mistä itsessä huomaa? Entä oletko joskus huomannut, kotona, pk:ssa? Koko keho mukaan. Voiko suru olla eri kokoinen, miltä näyttää pieni suru tai suurempi suru, entä voimakas suru?

Oma oppiminen: tee hyvä suunnitelma/runko, ohjaa ja sitten anna lasten viedä, vähemmän puhetta ja ohjeita (esim. tunnetyyppien maalaaminen ja tarinat niihin). Oma innostuneisuus välittyy eli tee sitä mistä itse innostut – silloin olet läsnä ja kiinnostunut – ihmettele, hämmästele, odota, herättele – lapset kyllä keksii ja tuottaa ja tekee.

”Pelko. Kun on tosi pimeää. Karhu ja susi. Voi laskea kymmeneen. Tai hengittää 5 kertaa. Voi myös pysäyttää pelottavat ajatukset. Tuntuu kaikkialla puristuksena (kehossa). Pelossa voi olla kaikkia värejä. Siitä pääsee pois, kun sanoo aikuiselle tai miettii iloista asiaa.”

Olet tärkeä sellaisena kuin olet!

- Supersankarit ja heidän piilevät taitonsa

AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

Heidi Heino

Valitsin Supersankarikortit oman lapsiryhmäni havainnoinnin perusteella. Ryhmässä tunteet olivat keväällä todella vahvasti esillä, tunteiden sanoittaminen ja kavereiden huomioiminen. Ajattelin, että Supersankarit-teeman kautta myös ujommatkin lapset pääsevät esille ja kertomaan omista vahvuuksistaan. Tätä kautta kaikki lapset pääsevät vahvistamaan ja tunnistamaan omia vahvuuksiaan positiivisen ja leikkimielisen toteutuksen kautta.

Lähestyin kehittämistehtävää omien ja ryhmän aikuisten havainnointien perusteella. Esiin nousivat tunteet ja niiden nimeäminen, omien vahvuuksien tunnistaminen. Myös kaveritaidot ja niiden harjoittelu näkyivät lasten toiminnassa. Tavoitteena oli sanoittaa ja näyttää omia tunteita ja huomioida kavereiden tunteita. Tarkoituksena oli myös oppia näyttämään tunteensa avoimesti, eikä piilottaa niitä muilta tai hävetä niitä. Samalla kerrottiin ja näytettiin lapsille, että tunteiden myllerryksessä saa tulla syliin tai jos syliin ei halua, aikuinen on silti läsnä eikä lapsi jää yksin tunteidensa kanssa.

Supersankarikortit ja niiden käyttämä menetelmä kiinnosti minua ja ajattelin toteuttaa Supersankarikorttien avulla tunnetaitoja, omien vahvuuksien huomioimista ja kaveritaitoja. Valitsin korteista uteliaisuuden, ystävällisyyden ja salaiset supersankaritaidot.

Toteutus

Ryhmässä oli viime toimintakaudella 1-3 vuotiaita lapsia. Toteutin Supersankari-teeman isompien lasten kanssa pienryhmittäin. Sään salliessa pidin pienryhmän ulkona, Alkuun Supersankari lähetti lapsille kirjeen jossa hän kertoi itsestään ja mitkä hänen supersankaritaitonsa ovat. Tämän jälkeen puettiin supersankariviitta ja kengät jalkaan. Yhdessä mietittiin supersankarinimet. Tässä apuna olivat kuvat, joista lapset saivat valita mieluisimman. Siihen liitettiin oma nimi esim. Hassu Heidi. Kuvissa oli mm. liikkeitä, tunteita ja perusvärit. Kuvien avulla jokainen lapsi sai kertoa riippumatta siitä, kuinka hyvin puhui vielä. Seuraavaksi mietimme liikkeen ja äänen, miten supersankari liikkuu. Tässä huomasi, että lapset tarvitsivat omasta esimerkistäni huolimatta, hieman johdattelua ja asian avaamista.

Seuraavalla kerralla askartelimme omat supersankarihahmot. Mietimme omia vahvuuksiamme ja korttien kautta mietimme mm. miten kaverin kanssa ollaan, saako tönä ym. Sankariteeman avulla lapset esimerkiksi etsivät omia vahvuuksiaan ja opettelivat arvioimaan omaa toimintaansa ja käsityksiä itsestään, mikä vaikuttaa itsetunnon kehitykseen.

Arviointi

Oli kiva huomata, että lasten mielestä supervoima voi olla myös arkisempi asia eikä tarkoita välttämättä lentotaitoa tai näkymättömyyttä. Supervoima voi olla myös sellainen, että osaa olla hyvä kaveri tai on hyvä juoksemaan. Huomasin, että Supersankariteemaa piti avata todella paljon, koska kyse oli alle kolmevuotiaista. Tämä olisi toiminut paremmin isommilla. Isommilla lapsilla visuaalinen hahmottaminen on kehittynyt. Isomman lapsen on jo helpompi pohtia mielessään sellaisiakin asioita ja ilmiöitä, jotka eivät ole käsin kosketeltavia.

Palaute

Havainnointien ja kyselyn perusteella lapset tykkäsivät Supersankariteemasta ja vanhemmat olivat siitä innoissaan. Huomasin, että lapset oppivat luottamaan omiin taitoihinsa, näyttämään tunteensa ja huomioimaan kavereita. Toki nämä taidot vielä karttuvat iän myötä. Kehitystä tapahtui.

Kerroin Supersankarimenetelmästä myös muille ryhmille ja tästä oltiin kiinnostuneita isojen ryhmissä. Tällä hetkellä näyttää kuitenkin olevan paljon muitakin menetelmiä, mutta uskoisin tämän tulevan käyttöön jossain vaiheessa. Itse ajattelin ensi keväänä toteuttaa pienin muutoksin ryhmän isojen kanssa.

Mottoni

Jokainen oppii uusia taitoja ja asioita iästä huolimatta!

Kummi-Kaveri toiminta osana ryhmäytymistä

AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

Minna Hyttinen

Viime keväänä suunnitellessani seuraavaa toimintakautta jäin miettimään miten saisin tulevan lapsiryhmäni ryhmäytymään mahdollisimman hyvin niin, että uudet ryhmäni tulevat lapset kokisivat itsensä tervetulleiksi ja ryhmässä jo olevat lapset tuntisivat olevansa tärkeässä asemassa auttaessaan uusia kavereitaan. Halusin myös, että lapset, jotka ovat etukäteen nimetty vaikeiksi tai hankaliksi, saisivat uudessa ryhmässään tasavertaisen ja ennakkoluulottoman vastaanoton.

Menetelmän kuvaus

Ryhmäytymisellä tarkoitetaan prosessia, jossa ryhmän jäsenten keskinäistä vuorovaikutusta, luottamusta, tuntemista ja viihtymistä kehitetään ja tuetaan tietoisesti. Kehitin kummi-kaveri toiminnan yhdeksi ryhmäytymisen menetelmäksi, jossa lapset yhdessä toimimalla ja toisiaan auttamalla muodostaisivat mahdollisimman toimivan kokonaisuuden. Kummi-kaverin kanssa voidaan tehdä oikeastaan ihan mitä vaan. Meillä tällä hetkellä retkeillään ja leikitään pääasiassa yhdessä.

Toteutus

1. Esittelin kummi-kaveri toimintaa tuleville kummeille. Tulevat kummit miettivät, miten voisivat auttaa kummikavereitaan ja mitä he voisivat yhdessä tehdä kaverin kanssa. He myös miettivät, miltä tuntui silloin, kun itse on saanut joltain apua.
2. Näytin tuleville kummeille uusien kavereiden kuvia. He miettivät ensiksi yhdessä tulevien kavereiden nimiä (suurin osa uuteen ryhmään siirtävistä oli lapsille entuudestaan tuttuja talon sisältä siirtyviä lapsia).
3. Tulevat kummit valitsivat itselleen kummi-kaverin. Osalle valinta oli hyvinkin helppo. Aikuinen auttoi, jos valinta oli hankalaa. Myös lapset auttoivat toinen toisiaan valintoja tehtäessä.
4. Tällä hetkellä toimitaan säännöllisesti kummi-kaverin kanssa.

Menetelmän arviointi

Ryhmäytyminen on mielestäni yksi keskeisimmistä osa-alueista uuden ryhmän aloittaessa toimintaansa. Kummi-kaveri toiminta antoi hyvän alkusysäyksen sille. Uskon, että toiminta luo ryhmäämme uusia ystävyysuhteita ja lisää toisten auttamisen kulttuuria. Myös enemmän tukea tarvitsevat lapset ovat saaneet jo nyt kummi-kaveruuden kautta itselleen uusia kavereita ja positiivisia kaverikokemuksia. Lapsethan eivät jaottele toisiaan normaaleiksi tai erityisiksi. Kummi-kaveri toiminta on pyörinyt ryhmässämme vasta niin vähän aikaa, ettei kaikkea siitä tulevaa hyötyä olla vielä koettu. Nyt lapset tarvitsevat vain aikaa tutustua kunnolla toisiinsa, ja ryhmän täytyy ottaa kummi-kaveri toiminta vielä säännöllisemmäksi osaksi jokapäiväistä elämää.

Jatkokehittämisideat

Mielestäni kummi-kaveri toimintaa voisi olla esimerkiksi myös isojen ja pienten ryhmien välillä. Kouluissahan tämäntyyppistä toimintaa on ollut jo vuosia. Kuullessaan tehtävästäni oman päiväkotini johtajani halusi, että esittelisin sen toimimisindeana muillekin ryhmille meidän ja naapuripäiväkodin opettajille ns. opetiimissä. Katsotaan mitä siitä seuraa.

RYHMÄYTYMINEN, KAIKEN HYVÄN ALKU

PIKI-Toimintamalli

Hannele Villikka

AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

PIKI-toimintamallin avulla voidaan tunnistaa ja ehkäistä kiusaamista varhaiskasvatuksen lisäksi myös koulussa ja kotona. PIKI-toimintamalli vahvistaa lasten vuorovaikutus- ja tunnetaitoja, mutta malli myös tukee vanhempien ja ammattilaisten valmiuksia kiusaamisen ehkäisyyn ja tunnistamiseen. Toimintamallin toteutuksessa käytetään lapsille suunnattua kuvakirjaa sekä kasvattajille ja kotiväelle suunnattua yhteistä opasta ja materiaalipakettia. PIKI-toimintamallissa lähtökohtana ovat pienen lapsen puutteelliset vuorovaikutus- ja itsesäätelytaidot. Näitä taitoja voidaan opetella yhdessä aikuisen kanssa. Mallissa kiusaaminen on ryhmässä tapahtuvaa loukkaavaa sekä vahingoittavaa vuorovaikutusprosessia, jossa joku lapsi lopulta suljetaan yhteisö ulkopuolelle.

Tarve ja tavoitteet

Kiusaamista oli aika ajoin esiintynyt ryhmässä, mutta nyt kiusaaminen oli jo systemaattisempaa ja jokapäiväistä. Kiusaaminen kohdistui vain kahteen lapseen, mutta kiusaamassa oli mukana useampia. PIKI-toimintamallin mukaan kiusaaminen on ryhmässä tapahtuvaa loukkaavaa tai vahingoittavaa vuorovaikutusta, joka ajan myötä johtaa jonkun tai joidenkin sulkemiseen pois leikeistä. Tästä syystä PIKI-toimintamallia kokeiltiin keväällä 2023. Tavoitteena oli lopettaa kiusaaminen sekä ennaltaehkäistä, ettei samanlaisia kiusaamisaaltoja tule enää. PIKI-materiaali sopii myös tunne- ja kaveritaitojen harjoitteluun sekä kiusaamisen ehkäisyn havainnointiin lapsiryhmässä.

PIKI-toimintamallin käyttöönotto

Otimme PIKI-toimintamallin käyttöön toukokuun 2023 alussa. Koska lapsia on vain 14, jaoimme lapset kolmeen pienryhmään. Vanhemmille tiedotettiin toimintamallista sekä kerrottiin, että he tulevat saamaan viikoittain tehtäviä, joita voivat tehdä lasten kanssa.

PIKI-toimintamallin toteutus

Kahdesti viikossa käsiteltiin aukeama kerrallaan ja tehtiin ohjekirjan tehtäviä. Vanhemmille lähetettiin vinkkejä, minkälaisia harjoituksia he voisivat kotona tehdä. PIKIstä tehtiin myös pöytäteatterihahmot, joita hyödynnettiin metsässä. PIKI esiintyi lasten leikeissä muutenkin ilman, että varsinaista PIKI-tuokiota pidettiin.

Menetelmän arviointi

Lapset ihastuivat erityisesti pöytäteatterihahmoin, jotka matkasivat metsään mukaan. Lapsilla oli ihan omat tarinat, joissa sankarit seikkailivat. Koin, että PIKI oli hyvin suosittu, sillä lapset pyysivät usein, että lukisimme tarinaa aina uudelleen. Tiimikaverini pitää pöytäteatterista, mutta jostain syystä hän ei innostunut PIKIstä. Sen sijaan lainasimme niitä toiselle eskariryhmälle, missä PIKIstä tehtiin jopa animaatio.

Jatkokehittämisidea

Päiväkodissa tullaan ottamaan käyttöön Mini-Verso. Koulutukset aloitettiin toukokuussa 2023. Kahta samanlaista menetelmää ei kannata pitää yhtä aikaa.

Motto!

PIK!sti parempi!

TunneTutustu -leikki

AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

Kaisla Hasu

Tunteminen, tunteet ja tutustuminen ovat mielestäni tärkeimpiä asioita vuorovaikutuksessa. Positiivinen ilmapiiri luo turvallisuuden tunnetta jo itsessään. Turvallisuuden tunne on lapsille tärkeä ja se on tutkitusti avainasemassa oppimisen edistäjänä. Siksi olenkin kehittänyt tämän TunneTutustu-tutustumis- ja vuorovaikutusleikin sijaisille ja uusille opettajille, ohjaajille ja varhaiskasvattajille.

”Hymyyn hymyllä!”

TunneTutustu-leikin ohjeet:

Leikissä käydään kaksi kierrosta lasten kanssa niin, että jokainen saa vastata vuorollaan kierroksen kysymyksiin ja esittää opettajalle kysymyksen. Jokainen lapsi saa opettajalta vastauksen esittämäänsä kysymykseensä ennen vuoron vaihtumista seuraavalle lapselle. Näin vuorovaikutus myös säilyy koko leikin ajan.

Ensimmäisellä kierroksella kysytään:

Oma nimi?

Mitä opettajasta tulee mieleen?

Esitetään omavalintainen kysymys opettajalle.

Opettajalle esitettyyn omavalintaiseen kysymykseen lapset vastaavat myös itse. Tämä myös jonkin verran karsii epäsoveliaita kysymyksiä.

Toisella kierroksella kerätään palaute, vaikka leikki jatkuukin ja kysymys on:

Mikä fiilis?/Miltä nyt tuntuu?

Kun kaikki ovat vastanneet toisen kierroksen kysymykseen. leikin päättää opettaja vastaamalla myös itse tähän palautekysymykseen.

TunneTutustu -leikin vaikutukset, hyödyt ja vastaanotto

Positiivisen ympäristön ja turvallisuuden tunteen on useissa tutkimuksissa todettu edistävän oppimista. Tutustuminen toisiin ryhmä- tai luokkalaisiin, sekä opettajaan on tärkeää, jotta turvallisuuden ja luottamuksen tunne voidaan saavuttaa. Tästä syystä kehittämäni leikki on hyvä, hauska ja helppo apu tällaisen ympäristön luomisessa. Leikissä kaikki saavat puheenvuoronsa varmasti ja vastauksen kysymykseensä. Leikin kysymykset ovat täysin omavalintaisia, jolloin kynnys leikkiin lähtöön mukaan on matala, ja leikki sujuu kepeästi. Leikin lomassa tutustutaan toisiimme ja kevennämme tunnelmaa. Luomme yhdessä positiivisen ilmapiirin, jolloin kaikilla on mukavampi, leikkiä, opiskella ja työskennellä sekä palaute ovat tämän mukaiset.

Muutan kerran olen leikkiä päässyt kokeilemaan. Lapset, sekä ryhmän/luokan muut aikuiset ovat ottaneet kehittälemäni leikin avoimesti ja positiivisesti vastaan. Leikissä on paljon variaatiomahdollisuuksia mm. kysymyskierrosten lisääminen, ja näin ollen voisi olla käytettävissä myös esimerkiksi ilmaisu- ja taidepainotteisilla tuokioilla.

Supersankarikorttien käyttö aggressiivisesti käyttäytyville lapsille

Niina Pylvänäinen

Tarve ja tavoitteet: Tarve lähti lapsista. Mietin, mikä menetelmä voisi auttaa lapsia ja vähentäisi heidän väkivaltaista käyttäytymistään. Eli tavoitteenani oli poistaa lasten väkivaltaista käyttäytymistä.

MENETELMÄN KUVAUS

Menetelmänä käytin Supersankarikortteja.

TOTEUTUS

Toteutin kaksi tuokiota toisen aamupäivällä ja toisen iltapäivällä. Muuhun minulla ei sitten enää ollut mahdollisuutta ajan puutteen vuoksi. Aamupäivätuokiolla minulla oli neljä lasta. Kolme heistä jaksoi keskittyä melko hyvin, mutta yksi oli levoton. Lapset olivat aluksi tosi innostuneita, mutta luulen, että kesäkuun puolivälissä lapset eivät enää jaksaa keskittyä juuri mihinkään. Iltapäiväryhmässä oli kolme lasta, joista juuri kukaan ei jaksanut keskittyä.

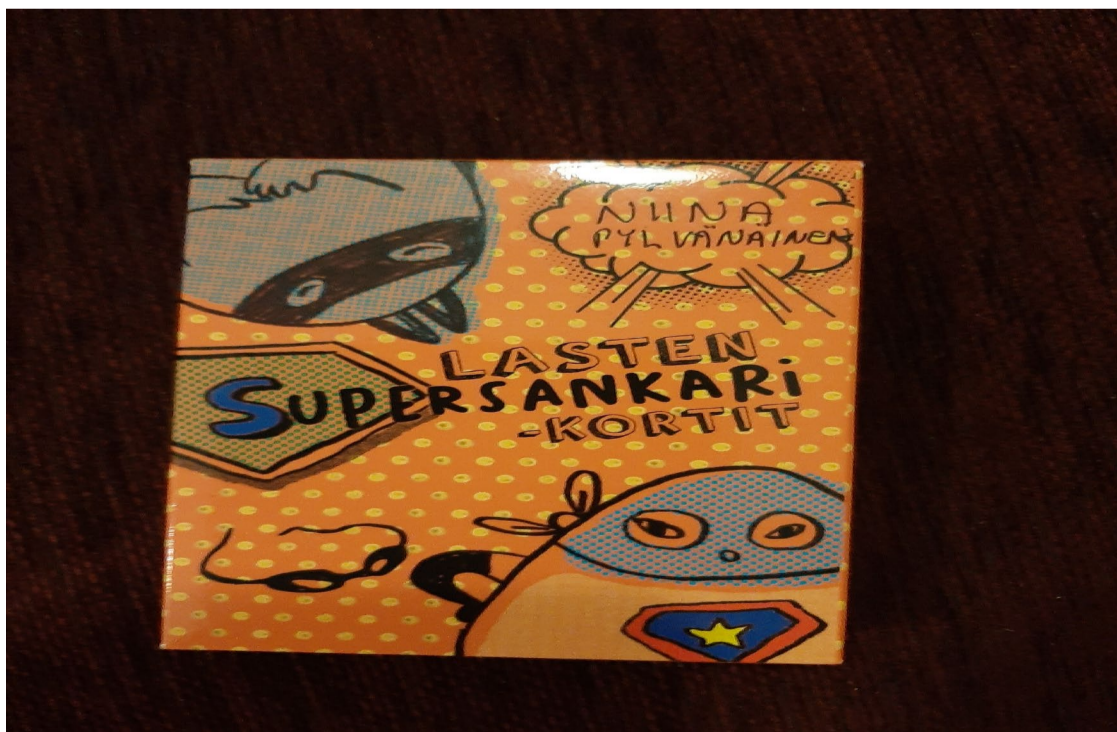
MENETELMÄN ARVIOINTI JA JATKOKEHITTÄMISIDEAT:

Mielestäni menetelmä oli hyvä, mutta kesä ajankohtana ei ollut paras mahdollinen. Mielestäni tällainen uusi menetelmä kannattaa ottaa käyttöön heti syksyllä ja ajattelinkin syksyllä ottaa käyttöön uuden ryhmän kanssa. Lasten mielestä tuokiot olivat pääasiassa tylsiä. Yritin olla innostunut, mutta ehkä en ollut sitä riittävästi.

Jatkokehittämisisideat: Aion käyttää menetelmää jatkossa ja kertoa siitä työkavereilleni. Se kannattaa ottaa käyttöön heti syksystä ja useamman kerran jatkumona. Nyt kesäaika ja myös muutto päiväkodilla sotkivat kuvioita. Myös vuorotalon aikataulut ovat haastavat eli se vaihtelee, milloin tietyt lapset ovat paikalla ja osuvatko omat työvuorot siihen. Nytkin yksikään aggressiivisesti käyttäytyvistä lapsista ei ollut paikalla, joten en saanut kokeiltua, miten menetelmä olisi vaikuttanut heihin.

KASVATTAJAN MOTTO !

”Mitä innostuneempi olet itse, sitä paremmin saat lapset mukaan! Eli lisää innostusta, niin varmasti onnistuu paremmin.”

Mahtisusi-tunnekortit tunteiden sanoituksen apuna vuoropäiväkodissa

Janita Tiainen

Vuorohoidossa olemme lasten tunteiden kanssa tekemisissä useasti ja eri vuorokauden aikoina. Suurin osa päiväkodissamme olevista lapsista on kokenut vanhempiensa eron, ja monilla on pitkiäkin hoitoaikoja vanhemman töiden takia. Sillä on suuri merkitys, miten me kasvattajat kohtaamme lapsen ja hänen tunteensa. Omassa ryhmässäni, 3-5-vuotiailla, tämä näkyy mm. vuorovaikutustilanteiden haastavuutena. Mahtisusi-korttien ja pienryhmän avulla oli tavoitteenani lapsen omien tunteiden tunnistaminen, sanottaminen ja tunnekuohussa turvallinen toiminen. Toisen tunteen tunnistaminen ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu oli myös tavoitteena pienryhmässä.

Kasvattajan motto: Aikaa tunteista puhumiseen täytyy varata riittävästi ja tilanteen on oltava kiireetön.

MAHTIKORTTIEN KÄYTTÖ RYHMÄSSÄMME

Pienryhmääni valitsin omasta ryhmästäni kolme noin viisi vuotiasta lasta, joilla on haasteita vuorovaikutussuhteissaan. Tämän ikäinen lapsi harjoittelee tunteiden nimeämistä ja oman sekä toisen tunteen havainnointia. Halusin kokeilla kiinteää pienryhmää, joten valitsin lapsia, jotka ovat useimmiten päivävuorossa. Näin pystyin pitämään ryhmän suunnitellut viisi kertaa peräkkäisinä viikkoina. Valitsin ryhmän kokoontumistilaksi pienryhmätalomme, jotta saisimme toimia mahdollisimman rauhassa kenenkään keskeyttämättä. Ryhmäkerroilla olin kuvannut toiminnot kuvien avulla ja pidin rungon lähes samana, jotta lapsilla olisi selkeä ja turvallinen tieto, mitä ryhmässä tapahtuu. Kerolan ym. mukaan lapsen on helpompi havainnollistaa omia tunteitaan, kun siihen yhdistää kuvan. Se tekee tunteesta, joka on abstrakti olotila, helpommin nimettävän ja tunnistettavan. Lapselle, jolla on esim. kielellisiä vaikeuksia, kuva auttaa myös yhdistämään tunteen ja ilmeen. Valitsin kehitysvammaisten Tukiliiton Mahtisusi-kortit valitsin, koska ne olivat meidän ryhmässä valmiiksi tulostettuina ja laminoituina, mutta käyttämättöminä. Niitä on myös helppo käyttää monipuolisesti. [Mahtisusi-kortit voi tulostaa ilmaiseksi.](#)

MAHTISUSIRYHMÄN TOTEUTUS

Valitsin Mahtisusi-korteista 13 kuvaa perustunteista, ja sanoitimme ne jokaisella kerralla. Lapset saivat halutessaan myös kertoa, mistä tunne oli tullut. Neljällä ensimmäisellä pienryhmäkerralla käsitelimme jokaisella yhtä valitsemaani tunnetta toiminnallisesti draaman avulla ja keskustellen kuvien avulla: ilo, suru, pelko ja viha. Jokaisen tunteen kohdalla mietimme, miltä tunne tuntuu omassa kehossa ja missä se tuntuu. Jokaisella kerralla lapset värityivät myös kehopiirustukseen käsiteltävän tunteen, missä se tuntuu.

Piirtäminen ja värittäminen oli näiden lasten mieleistä tekemistä ja siksi valitsin sen yhdeksi tehtäväksi. Harjoittelimme myös rentoutumista, hengitysharjoitusten, satu- ja pallohieronnan ja ystävarentoutuksen avulla. Viimeisellä kerralla kertosimme tunteet ja mietimme yhdessä, miltä erilaiset tilanteet tuntuvat ja miten voisi toimia, kun tunne tuntuu liian isolta selvitä yksin. Samoin toisen tunnetilaa opeteltiin tunnistamaan pantomiimin avulla. Toisesta kokoontumiskerrasta lähtien palasimme myös edellisen kerran tunteeseen ja keskusteluihin. Ennen ryhmän alkua keskustelin ryhmään valittujen vanhempien kanssa ryhmän tavoitteesta ja siitä, mitä olin suunnitellut ryhmään aiheiksi. Jokaisen kerran jälkeen keskustelin myös sen kerran aiheesta ja jos jotain asioita oli hänen lapsensa kohdalta noussut esille. Kaikki vanhemmat pitivät todella tärkeänä tunteiden käsittelyä lasten kanssa. Muutaman kokoontumiskerran jälkeen, käytin Mahtisusi-kortteja myös koko ryhmälle odotteluhetkellä ennen ruokailuja. Tällöin ryhmäläiset saivat osoittaa, kuinka osasivat nimetä tunteita hienosti, jopa paremmin kuin muut.

MAHTISUSIRYHMÄN ARVIOINTI

Mahtisusi-korttien 13 tunnetta tulivat lapsille tutuiksi viidellä kokoontumiskerralla. Ajankohtana kokeilin aamu-ulkoilua edeltävää aikaa, jolloin muut lapset lähtivät ensin ulos ja yhden kerran ennen iltapäiväulkoilua. Iltapäivä oli huono, koska yksi lapsi haettiin sovittua aiemmin, joten ryhmäkerta keskeytyi hänen kohdaltaan. Innostunut ja pohdiskeleva/miettelias/pahoittanut mielensä olivat aluksi hankalia tunteita yhdistää susikuvasta, mutta kolmannella kokoontumiskerralla lapset muistivat nekin. Huomasin ryhmässä, että lapset kertoivat usein heitä askarruttavan asian kaikkien tunteiden nimeämisen kohdalla. Vanhemman kanssa keskustellessa usein selvisikin, että lapsen mainitsema asia oli juuri sillä hetkellä ajankohtainen. Selkeästi pienessä ryhmässä ja kuvien avulla tunteet tulivat lapsille konkreettisemmin esille, ja heidän oli helpompi puhua niistä. Itse huomasin käyttäväni Mahtisusi-kortteja sanoittaessani omia ja lasten tunteita arjessa. Tavoitteenani on saada myös muut kasvattajat ryhmässäni käyttämään kortteja aktiivisesti.

MAHTISUSIRYHMÄN PALAUTE

Paras palaute tuli lapselta, kun tulin lomalta ryhmäkertojen jälkeen, hän kysyi: "Milloin mennään taas katsomaan niitä susikortteja?" Syyskauden alussa olenkin ottanut Mahtisusi-kortit aktiiviseen käyttöön koko ryhmällemme ja olemme käyttäneet niitä tunnetilojen sanoitukseen esimerkiksi pelaamisen jälkeen. Pienryhmissä on tarkoitus Mahtisusi-korttien avulla keskustella tunteista enemmänkin lukuvuoden aikana.

Miltä näytän kun olen iloinen? Kun olen vihainen, miltä näytän?

AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

Laura Helin

Kun ollaan yhdessä ryhmässä, ja kaveritaidot hieman hukassa, itsesääätelytaidot vaativat harjoittelua eikä osata sanoittaa tunteita. Ei välttämättä osata ajatella, miltä tuntuu kaverista, ei ehkä osata lukea kaverin kehonkielestä tai ilmeistä, mitä juuri tunnen? Tämän tehtävän tavoitteena olikin, että lapset oppisivat nimeämään omia tunteitaan, heidän itsesääätelytaitonsa harjaantuisivat sekä tunteiden tunnistaminen kehittyisi. Tehtävä on tehty pienryhmässä, jossa on iältään 4-5 vuotiaita lapsia.

MENETELMÄN KUVAUS

Käytin tehtävässä Viitottu rakkaus -nettisivuilta tulostettuja kortteja: tunnistatko tunteen kyllä/ei. Kyllä/ei kysymyskortit tunteista - Viitottu rakkaus. Lapsista tehtiin myös padilla omat tunnekortit.

TOTEUTUS

Ensin katsottiin yhdessä kuvia ja pohdittiin minkälaisia ajatuksia kortit herättävät. Osa lapsista kysyi heti ovatko nämä heidän kavereitaan, osa kiinnittyi heti lasten ilmeisiin. Kortteja sekoitettiin ja kyselin lapsilta, miltä kortin lapsi näyttää. Onko hän iloinen? Onko hän surullinen? Keskustelimme myös siitä, mistä voi nähdä onko lapsi iloinen tai surullinen.

Tähän ryhmään valikoituivat lapset, jotka myös leikkivät päivän aikana yhdessä ja ristiriitatilanteita saattaa leikeissäkin tulla,

Lapsista otettiin myös padilla kuvat: kun minä olen iloinen ja miltä näytän kun olen vihainen/surullinen. Kuvat tulostettiin ja kortteja käytetään päiväkodin arjessa silloin tällöin ja kysyttiin kavereilta samoja kysymyksiä. "Onko Maija iloinen? Onko Pekka surullinen?"

Lopuksi kuunneltiin vielä kielinupun laulu. Miltä tuntuu nallesta?

"Miltä tuntuu minusta? Miltä tuntuu sinusta? Miltä tuntuu nallesta? Miltä tuntuu nyt? Iloinen, iloinen, iloinen on nalle. Iloinen, iloinen, iloinen on nalle."

KASVATTAJAN MOTTO: tehtävä toi muistutuksen siitä, että tunnetaidot oikeasti vahvistuvat, kun niitä harjoitellaan ja harjoittelulle annetaan aikaa. Yhdessä yritämme ja onnistumme.

MENETELMÄN ARVIOINTI JA JATKOKEHITTÄMISIDEAT:

Lapset keskittyivät hyvin ja osa osasikin lopulta sanoittaa tunteita äärettömän hyvin varsinkin, jos kuvassa näkyi iloisia kasvoja. Pienryhmä toimi hyvin, koska meillä oli rauhallinen tila ja uudet kortit, jotka lapsia kiinnostivat.

Tuttujen kasvojen katsominen oli mielekkäämpää katsottavaa kuin vieraiden. Padilla kuvien ottaminen oli helppoa itselle. Lapsista oli kivaa olla kameran edessä, etenkin kun otettiin iloisia kuvia,

Tykkäsin tehdä tätä tehtävää ja työkaverit tykkäsivät myös, kun saivat uudet tunnekortit käyttöön. Myös alkuperäiset kortit olivat meidän työyhteisössä vieraat ennen tätä. Usein saatoimme katsoa valmiita tai itsetehtyjä kortteja koko ryhmän kanssa esimerkiksi odottelutilanteissa. Ajatuksena oli, että tätä voisi jatkojalostaa niin, että lapsesta otettaisiin kuva ja kopioitaisiin kaksi kappaletta ja tehtäisiin esimerkiksi muistipeli ryhmän lapsista ja vaikkapa aikuisistakin.

Tunteet pelissä

AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

Niina Virta

Tunteet pelissä on ryhmä, jossa käydään tutustumassa eri liikuntalajeihin ja opetellaan tunnesäätelytaitoja. Lapset ovat maahanmuuttajia ja he ovat asuneet Suomessa jo jonkin aikaa. Lasten ikähaarikko on 10-13v. Ryhmän lapset ovat valikoituneet sosiaaliohjaajan tai sosiaalityöntekijän suosituksesta. Lapset on kutsuttu ryhmään ja ryhmään osallistuminen on vapaaehtoista. Ryhmän tavoitteena on lasten sosiaalisten- ja tunnetaitojen vahvistuminen, suomen kielen taidon lisääminen ja vertaistuki.

ERI TEKNIKOITA TUNTEIDEN SÄÄTELYYN

Tavoitteeni oli käyttää menetelmiä, jotka kulkevat aina mukana ja harjoitteita voi tehdä muiden huomaamatta muun muassa kuulo, näkö, haju, maku, tunto, hengitys, ilmeet ja mielikuvaharjoitus.

Esimerkkejä käytetyistä menetelmistä: Etsi tilasta jotain neljän muotoista, punaista jne., hengityksen havainnointi, ympäristön kuuntelu, kasvorentoutus, veden juonti, lempeä kosketus ja mielipaikka harjoitus

TOTEUTUS

Ryhmä kokoontui koulujen kesäloman ajan kerran viikossa tiistaisin noin tunnin kerrallaan. Kokoontumisilla tutustuttiin mm. minigolfiin, padeliin, koripalloon ja voimisteluun. Paikalliset toimijat mahdollistivat tilat ja lajikohtaisen ohjauksen.

Liikunnan lomassa harjoiteltiin tunnesäätelytekniikoita. Menetelmät olivat sellaisia, jotka kulkevat aina mukana ja harjoitteen voi tehdä muiden huomaamatta. Omia aisteja käytettiin apuvälineinä: kuulo, näkö, haju, maku, tunto, hengitys ja ilmeet.

Ryhmässä apuohjaajina oli kolme nuorta, joilla hyvät sosiaaliset taidot sekä mahdollisuus antaa mallia suomalaisen yhteiskuntaan integroitumisesta.

MENETELMÄN ARVIOINTI JA JATKOKEHITTÄMISIDEAT:

Kaikkien kutsuttujen lasten vanhemmat olivat innoissaan ryhmästä. He kokivat tärkeäksi, että heidän lapsensa saa mielekästä tekemistä kesään. Lapsia ilmoittautui ryhmään enemmän kuin paikalle todellisuudessa tuli. Puolet lapsista oli sitoutuneita ryhmään ja he saivat ryhmästä uusia ystäviä sekä ideoita harrastamiseen. Toinen puoli ryhmästä kävi epäsäännöllisesti tai vanhempien toiveesta, eivätkä he saaneet samaa hyötyä ryhmästä.

Ryhmässä ei käytetty tulkkia, mikä tuki suomen kielen kehitystä. Tunnesäätelyasiat olivat sanastoltaan osalle lapsista vaikeita ja ohjaajasta tuntui, että osa asioista jäi ymmärtämättä. Apuohjaajat ja lapset itse joutuivat toisinaan olemaan tulkkeja toisilleen tai omille vanhemmilleen käytännön asioissa. Tulkin ottaminen ryhmään olisi voinut ratkaista kielimuuria, mutta toisaalta tulkkeja olisi pitänyt olla kolmelle eri kieliryhmälle. Tulkkien läsnäolo olisi voinut jakaa lapset kolmeen ryhmään ja se olisi vienyt ryhmäläisiä erilleen toisistaan. Nyt ryhmäläiset lähtivät samalta viivalta heikolla suomen kielentaidolla yhdessä kokeilemaan uusia lajeja.

Lasten tietämys kaupungin harrastepalveluista ja niiden sijainnista kasvoi ja vain harva lapsi lopulta tarvitsi saattajaa harrastepaikkaan. Ryhmän kokoontumisaikataulua muutettiin toiminnanaikana lasten toiveesta, koska he halusivat lomalla nukkua pidempään.

Liikunnan ilo oli käsinkosketeltavaa ryhmässä. Ryhmässä oli hyvä fiilis ja tekemisen meininki. Uusia kaverisuhteita syntyi ja kaikki saivat uusia kokemuksia liikunnan parissa.

Toimintaa voisi kehittää yhdessä lasten ja nuorten kanssa heidän toiveitaan kuunnellen.

KASVATTAJAN MOTTO

"Kaikki tyylillään"

Pipityynny lohduntuojana

AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

Helena Lehto

Kehittämistehtävässäni olen halunnut ottaa käyttöön entistä enemmän lapsen turvallisuuden tunteeseen ja siten mielen hyvinvointiin liittyviä menetelmiä. Valitsin konkreettisia ja pitkäkestoisia asioita, niin ettei tehtävä jää yksittäiseksi ja irralliseksi lasten arjesta. Tavoitteenani on, että lapsen hyvinvointia heikentäviin asioihin puututaan mahdollisimman varhain ja mieluiten ennakoivasti. Haluan entistä herkemmin olla tukemassa lapsen päivittäistä hyvinvointia.

MENETELMÄN KUVAUS

Valitsin taidelähtöisenä menetelmänä Pipityynny valmistamisen. Idean olen "parastanut" kummityölläni olleesta kauratäytteisestä pipipussista. Jokainen esiopetusryhmän lapsi tekee itselleen pipityynny. Alustus on yhteinen. Suunnittelu ja toteutus tehdään pienryhmissä, viimeistely jokaisen kanssa kahdestaan. Töiden valmistuttua pidämme näyttelyn. Näyttelyn jälkeen tyynyt tulevat arjessa aktiiviseen käyttöön ja avuksi koko esiopetusvuoden ajaksi.

TOTEUTUS

Lapset kuvioivat itse oman tyynykankaansa "taikinapasta" -menetelmällä. Lapsi kuvioi tyynykankaan toiselle puolelle oman nimensä ja toiselle puolelle itselle tärkeän kuvan; rakkaan lemmikin, läheisiä tai turvaa ja hyvää mieltä tuovia kuvia. Sen kuivuttua kangas värjätään tekstiilivärein. Värien kuivuttua taikina poistetaan ja lapsen kuvioima kohta jää esille valkoisena. Lopuksi kangas ommellaan lapsen kanssa tyynyksi ja täytetään vanulla. Tyynyä käytetään arkisissa tilanteissa, pahan mielen tai vaikka vanhemman ikävän osuessa, lohduttamassa. Lapsi voi myös itse hakea pipityynny lohtua kaipaavassa tilanteessa, jolloin kasvattaja huomaa lapsen huolen ja voi mennä tilanteeseen juttelemaan lapsen kanssa, mitä on mielen päällä.

MENETELMÄN ARVIOINTI JA JATKOKEHITTÄMISIDEAT:

Lapsille oman pipityynny, lohtutyynny tekeminen on ollut motivoivaa. Turvallisuuden tunteen tärkeys on korostunut uuden esiopetusryhmän aloittaessa. Menetelmänä taiteellinen työskentely on ollut lapsista antoisaa; omien ajatusten ilmaiseminen kuvallisesti ja värienkäytön riemu on ollut aistittavissa.

Pitkäkestoinen ja monivaiheinen työskentely syventää aiheen käsittelyä. Valmiiden tyynyjen kanssa voisi vuoden mittaan esim. saduttaa lapsia tyynyjen kuviin liittyen sekä keskustella ja käsitellä tunne- ja kaveritaitoja sekä fyysistä ja psyykkistä turvallista tilaa.

Pipityynny lohduntuojana näkyy myös ryhmän toimintasuunnitelmassa ja toiminnassa koko vuoden lapsen yksilölliset tarpeet huomioiden.

KASVATTAJAN MOTTO
**Taidetta, toimintaa ja
turvallisuutta!**

Toiminnallinen menetelmä: tunteelliset taidekortit

Jutta Malinen

Taidekasvatus on tärkeä osa lapsen tunnetaitojen kehittämisessä. Taiteen ja varsinkin kuvataiteen avulla lapsi oppii tunnistamaan erilaisia tunnetiloja muissa ja itsessään. Esimerkiksi tietty väri ja tunnelma kuvassa/maalauksessa voi viestiä lapselle tiettyä tunnetta. Käytin apuna RyhmäRenki-sivuston Tunteelliset taidekuvat-kuvakortteja. Niissä oli suomalaisten taidemaalareiden kuvia maalauksista. Taidekorteissa oli myös ulkomaalaisia taidekuvia; kuten japanilaisesta Näyttelijät-piirrossarjasta olevia kuvia. Parhaimmillaan taidekasvatus antaa lapselle itsevarmuutta ja kykyjä tunnistaa omia ja muiden tunteita ja tuntemuksia. Myös sanaton viestintä on mahdollista kuvataiteen avulla, esimerkiksi autismikirjon lapsilla.

Taidekasvatuksen historia on melko tuore tieteenala, joka on vasta viime vuosikymmeninä otettu mukaan varhaiskasvatussuunnitelmaan. Varhaiskasvatuksen opettaja ja lastenhoitaja (sekä avustaja) voivat pitää huolen siitä, että ryhmän lapsilla on mahdollisuus osallistua taidekasvatukseen ja sitä kautta tunnetaitojen opetteluun. Ns. tunteelliset taidekuvat voivat värimaailmallaan, ulkoasullaan tai aiheellaan herättää lapsessa tuntemuksia, joista hän haluaa puhua muiden kanssa. Taidekuvat voivat herättää myös muistoja joistain tietyistä tilanteista. Taidekuvien käyttö varhaiskasvatusryhmässä onkin mielenkiintoinen teema, koska siinä pystyy huomioimaan pienryhmissä eri lasten taiteellisia mielenkiinnon kohteita ja jopa lapsen psyykkistä/henkistä tilaa.

Käytäntö ja toteutus

Suosittelen lämpimästi pienryhmissä toteutettavaa tunnetaitojen harjoittelua taidekorttien kanssa. Jos vain on mahdollista, tällainen toiminta on hyvä järjestää aamupäivällä. Iltapäivällä lapsilla saattaa olla jo paljon kierroksia mittarissa, eivätkä he jaksakaan keskittyä havainnointitehtävään. Aamupäivällä toteutettu toiminta on oman kokemukseni mukaan tehokkainta. Myöskin keskipäivällä, kun pienemmät lapset ovat nukkarissa, voi isompien viskarien kanssa käydä läpi taidekuvia. Kuvista voi saada myös inspiraation omaan maalaukseen, joka jäljittelee taidekuvaa. Ei ole kuitenkaan tarkoitus täysin kopioida taidekuvan tunnelmaa, vaan lapselle on tärkeää saada aikaan oma tulkintansa taidekuvasta.

Kasvattajan motto:
"Kaikkea sopivasti."

Sisarus/sekaryhmässä, jossa työskentelen, on tällä hetkellä alle 3-vuotiaita, 4-vuotiaita ja viskareita. Pienille oli tärkeintä se, että he pystyivät itse sanomaan, mitä taidekuvassa tapahtuu ja mikä tunne kuvan hahmolla on. Viskarit pystyivät jo laajemmin miettimään sitä konseptia, että onko heilläkin ollut vastaavanlaisia tuntemuksia ja miksi. He myös miettivät, miksi joku tietty väri esim. sininen on surullinen väri tai miksi keltainen on iloinen väri. Ehkä ihastuttavin ja helpoin tunnistettava tunne oli tässä taidekuvassa, jossa Albert Edelfeltin Erik-poika hymyilee suloisesti vaunussaan. Kaikki rakastavat vauvoja, joten lapsille oli hyvin mielekästä miettiä myös itseään vauvana ja mitä vauvana olo heille tarkoittaa.

Taiteilijan poika Erik lastenvaunuissa
Albert Edelfelt 1889

AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

Laurea-ammattikorkeakoulun (2023) järjestämä ja opetushallituksen rahoittama täydennyskoulutus Lapsen mielen hyvinvoinnin tukeminen varhaiskasvatuksen arjessa on yhteensä 10 opintopisteen laajuinen kokonaisuus. Koulutukseen valittiin 60 hakukelpoista osallistujaa ilmoittautumisjärjestyksessä. Koulutus ajoittui vuoden 2023 ajalle (26.1-26.10.2023).

Täydennyskoulutuksen tarkoituksena oli vahvistaa kasvatushenkilöstön osaamista ja valmiuksia edistää lapsen mielen hyvinvointia ja tunnetaitoja sekä kehittää varhaiskasvatuksen yhteisöllistä ja turvallista toimintakulttuuria. Koulutuksessa vahvistettiin osallistujien mentalisaatiotaitoja ja reflektiivistä työtettä sekä harjoiteltiin erilaisia lapsiryhmässä sovellettavia menetelmiä. Koulutukseen sisältyi myös haastavien vuorovaikutustilanteiden harjoittelua myönteisen käytöksen tukemisen keinoin.

Tässä julkaisussa kuvataan koulutuksen loppukyselyn tulokset sekä esitellään koulutettavien kehittämistyönä tuottamat posterit. Kehittämistehtävässä koulutettava tunnisti kehittämistarpeen omassa työssään ja teki suunnitelman, missä kuvasi ja perusteli kehittämistehtävän tarpeen ja tavoitteet näkökulmana lapsen mielen hyvinvoinnin tukemiseen. Koulutettava laati myös omat tavoitteet tehtävälle sekä omalle ammatilliselle kehitymiselleen. Koulutettava valitsi menetelmän, jota sovelsi omassa käytännön työssään.

Loppukyselyn vastausten perusteella koulutettavat kokivat lapsen mielen hyvinvoinnin tukemisen varhaiskasvatuksessa koulutuksen tarpeelliseksi ja mielekkääksi. Koulutettavat kokivat osaamisensa vahvistuneen ja päivittyneen teoriassa sekä käytännön menetelmissä. Vastausten perusteella samanlaista koulutusta on tarpeellista olla tarjolla jatkossakin.